

Handlingsprogram 2021-2024
inkl. økonomiplan 2021-2024
og
årsbudsjett 2021

Foto: Nina Nordlie hus og tre

1. Kommunedirektørens helhetlige vurdering

Kommunedirektøren legger med dette frem budsjettforslag for 2021 og budsjetttrammene for økonomiperioden 2021 – 2024.

Koronapandemien har på kort tid endret vårt samfunn drastisk. I tillegg til at det påvirker innbyggerne og næringslivet i kommunen, gir det store endringer i aktivitetsnivå og ressursbruk i kommunen. Vi har foretatt raske omstillinger og har måtte løse flere oppgaver, løse oppgaver på nye måter, samt håndtert koronautbruddet i sin helhet for å dempe de negative konsekvensene. Mye tyder på at pandemien vil påvirke våre tjenester og hvordan vi kan levere disse også i 2021. Innbyggere, politikere og ansatte må være forberedt på at dette vil kreve stadige endringer for å tilpasse oss smittesituasjonen.

Den økonomiske situasjonen er krevende. Både fordi vi får flere innbyggere og at vi har innbyggere som krever flere tjenester av oss.

I tillegg til den rene tjenesteproduksjonen vil det i den kommende fire års perioden være behov for betydelige investeringer. For å kunne levere gode tjenester i fremtiden må vi effektivisere driften. Bruk av IKT og forenkling av spesielt de merkantile arbeidsoppgavene våre krever investeringer i maskinvare, programmer og ikke minst opplæring og utvikling av våre ansatte i nye arbeidsmetoder. Sektorenes drift og investeringer prioriterer og bygger opp under den digitale transformasjonen samfunnet er i. For oss handler det om å ta i bruk teknologi for å forbedre og effektivisere tjenestene.

Innenfor oppvekstområde ser vi et økende behov for renovering og oppgradering av skolebygg for å kunne ruste oss for fremtiden. Våren 2021 vil gymsalen på Svinndal skole stå ferdig. Planlegging av ny skole på Kirkebygden er startet. Dette medfører at kommunen får betydelig høyere gjeld som må betjenes.

Det må regnes med lavere driftsrammer i de kommende årene. Ved reduksjon blir det, naturlig nok, søkelys på de områdene som skal endres og reduseres. I en slik situasjon blir det spesielt viktig å se etter muligheter og på det vi får til, og de gode tjenestene vi skal levere.

Det er et stramt budsjettopplegg kommunedirektøren anbefaler for den perioden vi står foran. Det er også et budsjettforslag med flere usikkerhetsmomenter og hvor utviklingen av både tjenesteomfang og endringer i samfunnet ellers vil kunne medføre at vi må justere oss i løpet av året. Løpende kostnadskontroll og justering av driften vil derfor være helt nødvendig.

Våler, 18.november 2020

Ivar Nævra

Kommunedirektør

1.1 Økonomiske rammer

Statsbudsjettet

Forslag til statsbudsjett for 2021 ble lagt fram 7. oktober 2020, mens endelig vedtak skjer innen 15. desember 2020. Regjeringens budsjettforslag innebærer en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på om lag 1,7 milliarder kroner dersom det særskilte tillegget for skattesvikt i 2020 på 1,9 mrd. kroner holdes utenom. Inkludert det særskilte tillegget for kommunesektoren en realvekst i samlede inntekter på 3,6 mrd. kroner. Realveksten i de frie inntektene anslås til 2,0 mrd. kroner tilsvarende om lag 0,5 %. Dette er i samsvar med signalene som regjeringen ga i kommuneproposisjonen for 2021. Veksten vil gi kommunesektoren handlingsrom, også når det tas hensyn til økte utgifter knyttet til den demografiske utviklingen. Av veksten går 1,6 mrd. kroner til kommunene og 0,4 mrd. kroner til fylkeskommunene. Av veksten begrunnes 100,0 mill. kroner med særskilt satsing på barn og unges psykiske helse. Realveksten bygger på lønns- og prisvekst som er anslått til 2,7 % (deflator), herav lønnsvekst på 2,1 %.

For Våler kommune er regjeringens anslag for de frie inntektene for 2021 på 336,0 mill. kroner. Det vil si en anslått vekst fra 2020 til 2021 på ca. 5,3 % Foruten demografikostnader og økte lønns- og pensjonskostnader må følgende tiltak som innlemmes i rammetilskuddet fra 2021 dekkes av de frie midlene:

- Helsestasjon/skolehelsetjenesten, 1,100 mill. kroner
- Lærertetthet, 0,340 mill. kroner.
- Habilitering og avlastning, 0,110 mill. kroner.
- Moderasjonsordninger SFO 0,121 mill. kroner
- Handlingsplan for fastlegeordningen 0,426 mill. kroner
- Regulering av barnehagemiljø 0,005 mill. kroner
- Utvidet aldersgrense ettervern barnevernet 0,026 mill. kroner
- Habilitering avlastning funksjonshemmede 0,111 mill. kroner

Regjeringen foreslår å øremerke tilskuddet til Frivillighetssentraler fra 2021 på Kulturdepartementets budsjett, for Våler kommune betyr det at vår ramme er redusert med 0,859 mill. kroner.

Stortinget har vedtatt ny trossamfunnslov, jf. Prop. 130 L (2018–2019) og Innst. 208 L (2019– 2020). Den nye loven vil gjelde fra 1. januar 2021. Dette innebærer at staten overtar ansvaret for den kommunale delen av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. For Våler kommune betyr det at vår ramme er redusert med 0,498 mill. kroner i 2021.

Regjeringen foreslår å nedjustere pensjonstilskuddet til private barnehager fra 1. januar 2021. Nedjusteringen innebærer en reduksjon i pensjonspåslaget fra dagens 13 pst. til 11 pst. av kommunens lønnskostnader. Årsaken er at private barnehager i gjennomsnitt har lavere pensjonsutgifter enn de får tilskudd til. For å skjerme barnehager med svak økonomi foreslår regjeringen å innføre en overgangsordning med gradvis reduksjon i pensjonstilskuddet for enkeltstående barnehager. For Våler kommune betyr det at vår ramme er redusert med netto 0,230 mill. kroner i 2021.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er et av de viktigste nøkkeltallene i kommunesektoren og er en hovedindikator for målet på økonomisk balanse. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd etter at driftsutgiftene er dekket, samt renter og avdrag er betalt. Netto driftsresultat gir et uttrykk for hva kommunen sitter igjen med til eventuell egenkapitalfinansiering av investeringer og/eller avsetninger på fond til senere års drift. Netto driftsresultat er å anse som tilfredsstillende dersom det over tid utgjør minst 1,8 %. For å ha en robust kommuneøkonomi bør kommunen på sikt tilstrebe å nå dette målet.

I likhet med kommune-Norge for øvrig utgjør også Våler kommunes lønns- og pensjonsutgifter den største andelen av driftsbudsjettet. Med en antatt lønnsvekst i statsbudsjettet på 2,1 % og Våler kommunes vekstanslag 5,3 % er kommunens økonomiske handlingsrom bedret. Ved utgangen av andre tertial 2020 ligger det an til budsjettbalanse for 2020.

Gjeldsnivå

Gjeldsnivået er sentralt i vurderingen av kommunens økonomi. Kommunen har begrenset med egenkapital og må derfor låne penger til å bruke på investeringer, noe som er normalt for store investeringer. Total gjeldsportefølge (hvor gjeld til selvkost og Husbanklån til videreutlån er trukket ut) var ved inngangen til 2020 ca. 231,0 mill. Selv om Våler kommune har en bærekraftig gjeldsgrad, vil gjeldsbelastningen sammen med mindre overføring fra staten og redusert inntekt på eiendomsskatt, medføre at vi må gjøre tøffe prioriteringer når det gjelder driftsnivået. Kommunedirektøren foreslår at de fleste foreslåtte investeringer i 2021 finansieres av drift og noen med opptak av lån. Dette vil si at det foreslås et låneopptak på 18,0 mill. av en investering på 36,8 mill. i 2021. Det er lagt inn investeringsmidler fra 2021 til 2024 til bygging av ny Kirkebygden skole på 400,0 mill. kroner inkl. mva. Ved utløpet av 2024 vil gjeldsgraden øke betraktelig og vil endres fra ca. 243,6 mill. i lån i 2021 (lånegrad 53,7 %) til ca. 539,9 mill. mot slutten av planperioden (lånegrad ca. 118,7 %). Dette inkluderer bygging av ny Kirkebygden skole med et anslag på en kostnadsramme på ca. 400,0 mill. kroner inkl. mva., 320,0 mill. eks. mva.

Eiendomsskatt

Budsjett viser at det i 2021 blir en reduksjon på eiendomsskatten for innbyggerne, jf. tabellen som viser takst 70 % og 4 promille.

Takst 70 %	E-skatt 4 promille 2021	E-skatt 5 promille 2020
2 100 000	8 400	10 500
1 750 000	7 000	8 750
1 400 000	5 600	7 000
1 050 000	4 200	5 250

1.2 Folketall og demografi

Våler kommune er fortsatt i sterk vekst. Spesielt har vi økning i barnegruppen 6-15 år. Per 2. kvartal 2020 hadde kommunen like under av 5800 innbyggere. SSB har nedjustert sine prognoser for befolkningsvekst over hele landet, men prognosene viser likevel at Våler vil ha over 7000 innbyggere i 2030. SSBs befolkningsframskrivninger, publisert i juni, sier at Våler vil ha 8823 innbyggere i 2040, noe som vil være en vekst på hele 61,3 % fra 2018. Veksten i barnegruppa har vært høy og andelen 5-9 år er på 7,3 %. Til sammenligning er andelen i våre nabokommuner Råde og Moss på henholdsvis 5,68 % og 5,5 %.

Befolkningsprognoser basert på blant annet boligbyggeprogram viser at befolkningsveksten fortsatt vil komme i alle tre sentrene i kommunen. Forventet aldersfordeling i veksten er ganske lik for alle områdene, med unntak av den eldste aldersgruppen (80 +) som forventes størst i området Våk.

For andelen eldre over 80 år var andelen i kommunen på 2,3 % i 2018, mens den i 2040 vil være på 5,4 %. Økningen i de eldste aldersgruppene er lavere i Våler enn i våre nabokommuner og i resten av landet. Kommunen er oppmerksom på utfordringer som kan komme med stor økning i denne aldersgruppa og ser på hvordan eksempelvis velferdsteknologi kan avhjelpe et økende bemanningsbehov i helsetjenestene.

	2020	2021	Endring 2020 til 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 - åringer	63	65	2	66	66	68	68	70	71	72	74	74
Barnehage (1-5 år)	411	413	2	411	408	398	386	388	390	396	398	406
Grunnskole (6-15 år)	789	825	36	850	868	897	920	916	922	912	901	899
Videregående (16-19 år)	244	249	5	251	272	286	295	306	299	317	331	328
Voksne (20-22 år)	149	160	11	187	191	181	173	178	193	193	193	198
Voksne (23-24 år)	116	109	-7	111	116	126	136	135	125	125	130	136
Voksne (25-34 år)	769	790	21	797	799	803	812	806	809	819	816	824
Voksne (35-44 år)	869	890	21	944	983	1 013	1 016	1 039	1 062	1 069	1 075	1 077
Voksne (45-49 år)	432	456	24	418	426	430	449	455	478	490	513	509
Voksne (50-66 år)	1 167	1 210	43	1 296	1 315	1 351	1 383	1 413	1 424	1 452	1 469	1 505
Eldre (67-79 år)	571	603	32	601	640	660	674	687	705	714	741	758
Eldre (80-89 år)	135	144	9	163	175	191	213	240	257	269	276	290
Eldre (90 år og eldre)	21	22	1	21	21	20	23	22	23	28	34	38
Total	5 736	5 936	200	6 116	6 280	6 424	6 548	6 655	6 758	6 856	6 951	7 042

1.3 FNs bærekraftsmål

I 2020 har Kommunestyret vedtatt kommunal planstrategi 2020 – 2024. Her trekkes FNs 17 bærekraftsmål fram og det vises til hvordan kommende planarbeid skal møte målene. Kommunestyret fattet også i oktober eget vedtak om bærekraftsmålene, som sier at disse skal legges til grunn i alle planer og prosjekter i kommunen.

1.4 Samfunnsutvikling

Kommunen gleder seg over å være i vekst, spesielt i yngre aldersgrupper, men er samtidig oppmerksom på at stor vekst også krever god oversikt og styring. Kommuneplanens samfunnsdel peker på hvordan kommunen skal møte veksten innenfor sosial infrastruktur for barnegruppene, og arealstrategien i planen viser til viktigheten av at utbyggingen av boligområder sentreres til de tre sentrene i kommunen. Planen viser også til betydningen av å skape flere arbeidsplasser lokalt og en effektiv tjenesteproduksjon.

Brannvann og vannforsyning til kommunale bygg, samt eksisterende og nye boligfelt har vært på agendaen i 2020 og arbeidet intensiveres og prioriteres.

Areal, nærmiljø - samarbeid for økt verdiskaping

I vårt arbeid med utvikling av sentrum og de to øvrige sentrene i kommunen ser vi det som svært viktig å effektivisere arealutnyttelsen. Dette vil samtidig kunne bidra til å oppnå bærekraftige og velfungerende nærmiljø, der mennesker kan møtes umiddelbart utenfor egen dør.

Arbeidet med kommuneplanens arealdel ble mer forsinket enn forutsatt. Arbeidet er imidlertid i gang igjen og vil intensiveres i starten av 2021. Vedtaket for planstrategien fastslo at arbeid med sentrumsplan skal starte etter at arealdelen er vedtatt.

Mens vi jobber med egne planer for arealutvikling i kommunen, er aktiviteten på planlegging hos private også svært høy. I Kirkebygdens sentrale område, jobbes det med boligplaner for Folkestadtorget, Folkestadbakken og Folkestadveien. I planområde Våk har arbeid med planlegging av Rød 2 startet og det jobbes med omregulering av flere områder i Svinndal. Disse planene vil tilrettelegge for mer moderne og tettere boligmasse enn det Våler fram til nå har vært kjent for. Denne utviklingen vil spare omdisponering av grønne områder og legge til rette for en mer effektiv transportutvikling. Kanskje kan kommunen med dette få et bedre tilbud av kollektivtransport.

Arbeidet med strategisk næringsplan for Mosseregionen slutføres i 2020. Planen viser hvilke innsatsområder som prioriteres i regionen med mål og strategier, samt forutsetninger for å nå de prioriterte målene. Til planen følger også en egen plan for opplevelsesnæringen i regionen. Denne viser et stort potensial for kommunen i tiden som kommer.

For utvikling av næringslivet, jobbes det videre med plan for mulig etablering av stort datasenter i kommunen. For å profesjonalisere arbeidet, ble selskapet KI- Våler stiftet i 2020. Arbeidet med planen vil fortsette i 2021.

2. Staber

Stabenes rolle i organisasjonen kan beskrives slik:

Utviklingsrolle:

Bidra til, og sørge for, aktuelle forbedrings- og utviklingstiltak i organisasjonen basert på metodikk, undersøkelser, analyser og relevant forskning.

Servicerolle:

Internservice og rådgivere for kommunens ledere og merkantile støtteapparat. Sørge for at ansatte og ledere har tilstrekkelige systemer og forutsetninger for å kunne utøve sine oppgaver på en god måte.

Strategisk rolle:

Omfatter fokus på helhetlig kultur, ledelse, utvikling og omdømmebygging med brukerfokus i et langsiktig perspektiv.

Systemrolle:

Sørge for felles standarder og fagsystemer, kvalitetssikring av prosesser, oppfølging, utvikle nøkkeltall og rapportering. Dette er grunnleggende for at kommunen skal være en enhetlig, forutsigbar og seriøs arbeidsgiver.

1.1 Kommunedirektørens stab

Ansvarsområde

Tjenester og oppgaver som inngår i kommunedirektørens stab er overordnet planarbeid, samfunnsutvikling, næringsutvikling,

Situasjonsbeskrivelse

I 2020 er det gjennomført en omstrukturering av stabene og kommunalområdene med virkning fra 01.01.2021. Målet med endringene er å få en organisasjon som er:

- Mindre sårbar
- Bedre internkontroll
- Større grad av tverrfaglighet
- Tydelig lederstruktur med vekt på tre elementer: Fag, økonomi og personalforvaltning
- Større grad av strategi og langsiktighet i oppgaveutførelsen.

Budsjett 2021 | Økonomiplan 2021-24

Følgende endringer er gjort:

- Kommunalområdene og hovedstrukturen i organisasjonen er stort sett som dagens organisering
- Stabene er redusert fra 4 til 2 stabsområder. Kommuneplanlegger rapporterer direkte til kommunedirektør
- Oppgaveløsningen endres ved at noen oppgaver flyttes, spesielt i forhold til administrative oppgaver
- Noen medarbeidere flyttes som en konsekvens av sentralisering av de administrative oppgavene som arkiv, ansettelser, IT, innkjøp etc.
- Toppledelsen blir samlokalisert

Plan- og utvikling

For private reguleringsplaner forventes det videre arbeid med planer i Kirkebygden, Våk og Svinndal. For næringsutvikling vil det arbeides videre med regulering og tilrettelegging for etablering av stort datasenter på Gylderåsen.

I 2020 har kommunestyret vedtatt kommunens planstrategi for 2020 – 2024. I dette arbeidet er det en intensjon å gi kommunestyret god oversikt over kommunens planportefølje. I planstrategien har det blitt synliggjort hva som anses som planbehovet i hele kommunestyreperioden.

I planperioden vil det bli igangsatt mer aktivt nærmiljøarbeid, i tråd med føringer fra kommuneplanens samfunnsdel. I tråd med føringer fra kommuneplanens samfunnsdel, vil samhandling med innbyggere, næringsliv og frivillige vektlegges i planprosesser.

Forventede effekter en ny næringsplan inkluderer stimulering av bedrifter og næringsliv i Våler og regionen, samt bidra til knoppskyting og nye bedriftsetableringer. Økt sysselsetting og verdiskapning er de strategiske målene vi vil ta inn i prosessen.

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Kommunedirektørens stab	6 537	6 807	4 400

I rammen ligger det reduksjon i lønnsutgifter. I tillegg er det kostnadsområder som er flyttet til Stab HR og adm. og Stab økonomi, innkjøp og IT.

Merknader til Investeringsbudsjettet

Kommunedirektøren stab

	Kostnads ramme	Budsjett 2021	Økonomiplan			Finansieri ng
			Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Strategisk eiendomskjøp		10 000				Lån
Sum investeringer		10 000	0	0	0	

Investeringsmidler til strategisk eiendomskjøp skal primært være tomter/eiendommer til kommunale formål som skoler, barnehager og omsorgsinstitusjoner.

Våler har en del kommunale boliger både egne og der det er private utbyggere som leier ut til kommunen og hvor kommunen har tildelingsrett i 20 år. Likevel er det noen få mennesker som det er vanskelig å bosette. Dette er ofte personer med alvorlige psykiske lidelser samt rusrelaterte utfordringer. Dette er personer som i større grad enn andre kan ha vanskeligheter med å tilpasse seg omgivelsene.

Dette kan medføre store kostnader på bolig og inventar og ikke minst når det gjelder det psykososiale miljøet i området rundt. Flere kommuner tar nå grep og bygger boliger som er mer tilrettelagt for disse personene slik at de også skal ha et trygt sted å bo. Dette kan være personer som er uønsket i de midlertidige boligene kommunen har mulighet til å skaffe til veie. Dette kan være personer som har hatt tilbud flere steder, men som på grunn av sin situasjon ikke mestrer å etterkomme rutiner og regler og dermed må flytte ut igjen. Det er denne gruppen personer det er viktig å få på plass et trygt sted å bo slik at det er mulig for hjelpeapparatet å komme i posisjon for å bistå.

1.2 Stab økonomi, innkjøp og IT

Ansvarsområde

Økonomistyring, budsjett, regnskap, innfordring, innkjøp og IT. Det vil bli sentraliserte oppgaver særlig knyttet mot innkjøpsfunksjonen og IT. Oppgaver som inngår i staben er administrativ ledelse og koordinering av etatene, interkommunalt samarbeid, innkjøp, sekretariat og regnskapsføring for legater, økonomiforvaltning som budsjett, regnskap, lønn, finansforvaltning, innfordring og skatteinnkreving, eiendomsskatt. På IT området har staben ansvar for kommunens innovasjons- og utviklingsarbeid, gevinstrealisering og tilhørende styringssystemer, IT og digitalisering, samt oppfølging av kommunens samlede prosjektportefølje.

Situasjonsbeskrivelse

Økonomi

Det er igangsatt et arbeid med å bygge nye strukturer i økonomisystemet. Dette arbeidet fortsetter i 2021. Det er viktig å isolere selvkostregnskapet slik at det ikke blir en del av driftsbudsjettet. I tillegg så skal det vedtatte økonomi- og finansreglementet implementeres i organisasjonen.

Innkjøp

Det er et relativt stort uutnyttet strategisk potensial knyttet til anskaffelser og oppfølging av avtaler. Gjennom å bygge opp nødvendig kapasitet og kompetanse blir behovsdekning bedre, det fremmer effektivisering, besparelser osv. Strategisk satsing på anskaffelser gir stor mulighet til effektivisering. Det er økende oppmerksomhet på innkjøpets betydning innenfor det offentlige, særlig knyttet til behovet for omstilling, digitaliseringens fremmarsj og de omsorgsutfordringene som er i ferd med å komme.

IT

Det er et sterkt fokus på kontinuerlig forbedring og fornying innenfor IT. Det er særdeles viktig at kommunen har høy kvalitet på støttefunksjoner, slik at ansatte i de ulike sektorene kan fokusere på å levere gode tjenester til innbyggerne og at innbyggerne får mest mulig ut av de verdier som kommunen forvalter på deres vegne. Gjennomgangen har bla. innbefattet lisensiering, utstyr, rutiner og rammeavtaler.

Hovedfokus for 2021 vil være knyttet til drift og forvaltning av kommunes IKT-portefølje, gjennom å utvikle en IKT-infrastruktur og arkitektur som er kompatibel med dagens forventninger, og som kan understøtte ønsket utvikling. Videre vil en sentralisering av ansvaret for IKT kunne bidra til å sikre helhetlige løsninger og gi økt kvalitet for kommunen.

Innovasjon og digitalisering

Innovasjons- og utviklingsarbeidet omhandler organisatoriske endringsprosesser og forbedringsområder. God kvalitet i de kommunale tjenestene i dag og i framtiden er vårt viktigste, overordnede mål. Våler skal i større grad benytte innovasjon og utvikle nye løsninger for å sikre gode tjenester for innbyggerne i tiårene som kommer. For å lykkes er det nødvendig at kommunen har kompetanse og kapasitet til å sikre systematisk høy innsats på utvikling og innovasjon for årene som kommer. For å løse de utfordringene vi står ovenfor må vi utvikle og fornye vår kompetanse, vårt tenkesett og vår kultur. Vi må utmeisle nye langsiktige utviklingsmål for vår organisasjon og vårt arbeidssett, og vi må ha en effektiv porteføljestyling og prioritering knyttet til prosjektene.

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Stab økonomi, innkjøp og IT	12 313	11 253	10 500

Endringer i organisasjonen

Våler kommune har besluttet å sentralisere en rekke merkantile prosesser. Som en følge av dette vil stillingen som IT-skole som i dag er plassert kommunalområde skole overføres til Stab ØIT. Målet er å utvikle et sterkere fagmiljø, fokus på tverrfaglighet og hvor arbeidsoppgavene kan fordeles på en hensiktsmessig måte.

I tillegg så er det gjort endringer i stabene. 4 staber er blitt til 2 staber. Områdene Stab IT og kontrollutvalg og revisjon er flyttet fra området Kommunedirektørens stab til Stab økonomi, innkjøp og IT. I stab IT sluttet IT-sjef og IT konsulent i 2020. Det er ikke planlagt erstattet.

Merknader til Investeringsbudsjettet

Investering stab økonomi, innkjøp og IT

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Digitalisering/IKT-utstyr	2 000	2 000	2 000	2 000	Egenfin
Digitalisering/IKT-utstyr	2 500	1 500	1 500	1 500	Lån
Sum	4 500	3 500	3 500	3 500	

De store prosjektene i 2021 vil handle om Office365, nytt intranett/samhandlingsflate og sak/arkivsystem – og å se disse løsningene i en effektiv sammenheng. Første steg på en større endring fra dagens driftsoppsett på IT-struktur vil henge sammen med disse prosjektene.

Leasingavtalene på de fleste PC og IPAD til skolene går ut sommeren 2021. Disse vil da bli kjøpt ut til restverdi. I 2022 og 2023 vil resterende utstyr gå ut og vil bli kjøpt inn av Våler kommune. Det skal i 2021 lages en strategi for kjøp av datautstyr.

1.2 Stab HR og administrasjon

Ansvarsområde

Stab HR og administrasjon har ansvar for administrativ drift og HR-området. Dette inkluderer en rekke oppgaver som rådgivning, strategiarbeid og utvikling innenfor HR. Videre er lønn, dokumenthåndtering, HMS, resepsjon/sentralbord og ikke minst politisk sekretariat en del av ansvarsområdet.

Av fokusområder kan nevnes internkontroll, kompetanseutvikling, rekruttering og organisasjons-/lederutvikling. I tillegg er digitalisering av HR området en prioritert oppgave.

Situasjonsbeskrivelse

Digitaliseringsområder

Som ovenfor nevnt er digitalisering av prosesser prioritert. For Stab HRA gjelder dette i 2021 å implementere Visma Tid. Visma Tid er et elektronisk time- og fraværsregistreringssystem. Vi starter opp med to piloter allerede i desember. Resten av organisasjonen vil innføre systemet i løpet av første halvår 2021. Dette faller sammen med ny organisering. Det er planlagt opplæring ute i virksomhetene samt E-læring.

Det er 2020 innført Visma Flyt i skolene og Visma Ressursstyring er videreutviklet i virksomhet Helse og Velferd. Disse skal samordnes mot vårt sentrale Visma HRM, som kobler sammen data fra de nevnte systemer.

Visma Personalmelding er allerede integrert og skal tas i bruk i løpet av 2021 for å forbedre organisasjonens internkommunikasjon innen personalområdet.

Sentralbord/resepsjon

Nytt digitalt sentralbord kom på plass i begynnelsen av 2020. Dette har bidratt til større fleksibilitet for de ansatte. Det har også blitt etablert en resepsjon som sammen med sentralbordet er kommunenes ansikt utad. Til tross for Korona pandemien som har medført stengning av resepsjonen i mesteparten av perioden, mener vi å ha greid å møte kommunens innbyggere og næringsliv på en god måte.

Vi har fokus på å identifisere forbedringsområder og søker kontinuerlig å utvikle dette. Det er viktig å drive servicetrening av medarbeiderne slik at det utvikles gode arbeidsprosesser fra førstelinjeledd til kommunens virksomheter.

Arkiv

Arkivet står foran en grundig digitalisering. Et sak/arkiv system som tilfredsstiller kravene til fullelektronisk saksbehandling og arkivering skal implementeres i 2021. Systemet skal bidra til tilgangsstyring og bedre arbeidsflyt for brukerne og lettere tilgang til informasjon for kommunenes innbyggere. Prosjektplan er utarbeidet. Målet er forenkling, økt sikkerhet og personvern, samt forsvarlig dokumenthåndtering innenfor alle fagområder.

Rekruttering

Easycruit, som er et digitalt verktøy for rekruttering ble innført i 2018. Dette er et godt verktøy i rekrutteringsprosessene, men det er behov for kontinuerlig oppdatering og tilpasninger, slik at det oppfattes brukervennlig av arbeidssøkere. Dette kan være førsteinntrykket av Våler kommune som arbeidsgiver. I kampen om å tiltrekke seg viktige personalressurser, er det derfor viktig å ha et system som fremstår som ryddig og brukervennlig.

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Stab HR og adm.	5 422	7 798	11 100

Endringer i organisasjonen

Våler kommune har besluttet å sentralisere en rekke merkantile prosesser. Som en følge av dette vil noen stillinger som i dag er plassert virksomhetsområdene helse og skole overføres til Stab HRA. Målet er å utvikle et sterkere fagmiljø, fokus på tverrfaglighet og hvor arbeidsoppgavene kan fordeles på en hensiktsmessig måte.

I tillegg så er det gjort endringer i stabene. 4 staber er blitt til 2 staber. Områdene Ordføreren, Politisk styringsorganer, Kommune- og stortingsvalg, Råd og utvalg er flyttet fra området Kommunedirektørens stab til Stab HR og adm. Dette medfører et høyere budsjett for 2021 enn 2020.

3. Kommunalområdene

Kommunalområdene har et overordnet driftsansvar for de ulike fagområdene, og er kommunens tjenesteleverandør ovenfor innbyggere og næringsliv. Dette innebærer daglig drift, utvikling og forvaltning i henhold til kommunens overordnede planer, mål og strategier.

3.1 Miljø og teknikk

Ansvarsområde

Miljø og teknikk sine ansvarsområder omfatter følgende:

- Landbruk – skog og jordbruk
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg
- Renhold kommunale bygg
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale veier og plasser, inkl. gatelys
- Kommunale kummer og avløpsledninger
- Natur og friluftsliv
- Viltforvaltning
- Renovasjon
- Byggesak
- Geodata
- Samfunnssikkerhet

Seksjonen har ingen direkte lovpålagte tjenester. Seksjonen har imidlertid ansvaret for å behandle og forvalte saker etter flere aktuelle lovverk, som plan- og bygningsloven, matrikkelloven, viltloven, friluftsløven, jordlova, med videre.

Situasjonsbeskrivelse

Miljø og teknikk fortsetter i 2021 arbeidet med å ta igjen vedlikeholdsetterslepet på kommunens belysning, bygg og eiendom og veier. Det er satt av investeringsmidler til å gjennomføre de nødvendige rehabiliteringene av bygg/vei og nyinvestering i ny teknologi på kommunens belysning. Dette er et program som ble startet i 2020 og vil videreføres fremover i økonomiplanperioden.

Budsjett 2021 | Økonomiplan 2021-24

Det planlegges å erstatte de gamle kommunale ladepunktene med nye hvor det legges opp til at brukerne betaler for strømmen. I tillegg så ser en også på mulighetene for å plassere ut flere ladepunkter på kommunens områder.

Befolkningsveksten gjør det også nødvendig å utvikle gode miljøløsninger og sørge for at infrastrukturutviklingen er tilpasset kommunens vekst.

Saksbehandlingstiden er innenfor de gjeldende regler som gjelder i forvaltningsloven i de aller fleste saker, og på flere områder har vi i 2020 kortere gjennomsnittlig saksbehandlingstid enn gjennomsnittet i kostragruppe 7.

Samfunnssikkerhet

Kommunens overordnede mål for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er å forebygge uønskede hendelser, minske konsekvensene av hendelsene om de likevel skulle oppstå, samt være forberedt på å håndtere alle typer kriser. For at vi skal lykkes med å forvalte dette ansvaret må alle i kommunen være seg sitt ansvar bevisst og arbeide helhetlig, systematisk og kunnskapsbasert med samfunnssikkerhet.

For å bidra til en systematisk og god gjennomføring og oppfølging av arbeidet, jobber vi med å utarbeide en helhetlig ROS-analyse og har en intern ressurs med ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap. Arbeidet med å avdekke risiko og sårbarhet, og iverksette nødvendige tiltak vil fortsette i 2020 og årene som kommer. Planlegging for trening og øvelser, der målet er å øke ferdighetene i krisehåndtering får nytt fokus ved at vi har etablert ny medarbeider i rollen som beredskapskoordinator (delt stilling).

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Miljø og teknikk	27 434	29 493	27 500

Det er i driftsbudsjettet for 2021 lagt inn effekten av at kostnadene til rehabilitering bygg og vei, samt budsjett til maskiner er lagt inn på investeringsbudsjettet. Dette medfører lavere driftskostnader enn de foregående årene.

Vi forventer også en ikke ubetydelig helårsvirkning når det gjelder reduserte energikostnader som følge av EPC investeringen (energispareprosjektet). Hvor stor den gevinsten blir avhenger også av strømprisen, naturlig nok.

Merknader til Investeringsbudsjettet

Investering Miljø og teknikk

	Økonomiplan				Beløp i 1000
	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Finansiering
Utstyr, transportmidler, maskiner	500	500	500	500	Egenfin
Rehabilitering veier, bruer	1 000	1 000	1 000	1 000	Egenfin
Rehabilitering kommunale bygg	500	500	500	500	Egenfin
Nye ladestasjoner for elbiler	500				Egenfin
Tennskap langs kommunale veier	500				Egenfin
Sum	3 000	2 000	2 000	2 000	

- Utstyr, transportmidler, maskiner: Det vil jevnt over årlig være behov for innkjøp av maskiner, evt. utskifting av gammelt utstyr.
- Rehabilitering veier, bruer: Ved å ha en investeringspott til å rehabilitere kommunale veier, plasser og bruer avlaster vi driftsbudsjettet. Vi kan da ha muligheten til å ta igjen litt av etterslepet på manglende rehabilitering hvert år.
- Rehabilitering kommunale bygg: Ved å ha en investeringspott til å rehabilitere kommunale bygg, avlaster vi driftsbudsjettet. Vi kan her også ta igjen litt av etterslepet på manglende rehabilitering hvert år.
- Nye ladestasjoner for elbiler: Vi etablerte noen nye ladestasjoner for elbiler i 2020, bl.a. til hjemmesykepleien som fikk nye elbiler dette året. Det er viktig at dette arbeidet med ladestasjoner fortsetter. En stadig større del av bilparken blir elektrisk, da er det viktig at man får på plass nok ladestasjoner, med betalingsløsning, ved kommunens bygninger. Det er også planlagt å skifte ut de eksisterende ladestasjonene til nye med betalingsløsning.
- Tennskap langs kommunale veier. Dette prosjektet ble startet opp i 2020 med en bevilgning på 0,6 mill. En er ikke ferdig med utskifting i 2020 og foreslår å legge inn 0,5 mill. i 2021 for å ferdigstille prosjektet. I det ligger det også løpende utskifting av armaturer og pærer til LED, noe som fører til lavere strømutfgifter.

Ny Kirkebygden skole
Beløp i 1000

	Kostnads ramme	Budsjett 2021	Økonomiplan			Finansieri ng
			Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Ny Kirkebygden skole	400 000	10 000	90 000	150 000	150 000	Lån
Sum investeringer		10 000	90 000	150 000	150 000	

Det legges opp til en total kostnadsramme på 400,0 mill. inkl. mva. til ny Kirkebygden skole. Arbeidet med ny skole vil fra og med november/desember 2020 gå inn i en intensiv planleggingsfase. Mye er klarlagt i mulighetsstudien. Vi har innhentet innspill fra innbyggerne gjennom Vålerdugnaden, elevprognosene er kvalitetssikret så godt det lar seg gjøre slik at vi føler vi nå har et veldig godt grunnlag til å kunne gå i gang med skisseprosjektet. Prosjekt og byggeledelse har vært på plass en stund, nå er også arkitektgruppen med sine konsulenter på de forskjellige fagene kontrahert. En viktig del i prosjektet framover blir å få til en god involvering fra de aktuelle brukergruppene, lag og foreninger, ansatte m.m.

Hva slags skole det blir og kostnadene som må til for å få på plass den nye storstua i Våler vil være ferdig utarbeidet og kvalitetssikret våren 2021.

Viktige avgjørelser den nærmeste planleggingen må avklare:

- Hvordan få til gode uteområder
- Hvordan det evt. er mulig å få på plass opsjonene som ligger i kommunestyrevedtaket
- Hvor mye skal rives av den gamle skolen/hvor mye skal stå igjen/skal alt rives
- Hva skal det som evt. blir stående igjen brukes til
- Hva vil det evt. koste å oppgradere det som blir stående igjen av den gamle bygningen

3.2 Oppvekst og kultur

Ansvarsområde

Kommunalområdet oppvekst og kultur har driftsansvar for de kommunale grunnskolene, voksenopplæringen, de kommunale barnehagene, kulturtilbudet i kommunen, biblioteket og barnevernstjenester.

Kommunalområdet er tillagt ansvar for lovpålagte oppgaver og tjenester etter følgende særlover

- barnehageloven med forskrifter, som inkluderer rammeplan for barnehagen
- opplæringsloven med forskrifter, som inkluderer læreplanene
- introduksjonsloven kap. 4 og 4A
- barnevernloven med forskrifter
- folkebibliotekloven kap. I og II
- kulturloven §§ 4 og 5

Kommunalområdet er ansvarlig for å blant annet

- drifte, ivareta tjenestetilbudene
- føre tilsyn med etterlevelse av regelverket hos de offentlige og private barnehagene
- fatte vedtak i en rekke saker
- tildele midler
- sørge for internkontroll i virksomhetene
- veilede og bidra til kompetanseutvikling i virksomhetene
- rapportere til overordnet myndighet
- koordinere fellesoppgaver for virksomhetene
- bidra til tverrfaglig samhandling internt og med andre seksjoner og instanser
- etablere felles rutiner og prosedyrer for virksomhetene
- utarbeide og følge opp lokale planer og strategier
- følge opp sentrale strategier og tiltak

Situasjonsbeskrivelse

Inneværende år har driften blitt preget av koronasituasjonen. Skoler og barnehager var fysisk stengt i perioden fra midten av mars. Både skoler og barnehager hadde imidlertid et tilbud til barn med foreldre i kritiske samfunnsfunksjoner i perioden.

Det ble en trinnvis åpning igjen, der barnehagene kunne åpne fra 20. april skolene og SFO åpnet igjen, først for 1.-4. trinn fra 27. april. I perioden skolene var stengt ble opplæringen gjennomført digitalt. Skolene fulgte opp og la til rette for at de sårbare barna fikk et opplæringsstilbud på skolen.

For noen ble det en bratt læringskurve, som førte til at alle skolene i kommunen nå jobber på digitale flater. Ingen ansatte i virksomhetene ble permittert og lønnsutgiftene har dermed vært som normalt. Det ble imidlertid ikke brukt midlet til vikarer i perioden.

Regjeringen besluttet at foreldre ikke skulle betale for barnehage og SFO i den perioden tjenestene var stengt. Kostnaden kompenseres av staten. Foreldre betalte heller ikke for kost.

PPT:

Tidligere kjøpte Våler kommune PP-tjenester fra Moss kommune. Ved etableringen av nye Moss ble denne avtalen avsluttet, og Våler kommune inngikk i 2020 samarbeid med Råde kommune om PPT Råde og Våler. Våler kommune har nå tre PP-rådgivere og deler utgifter til ledelse og administrasjon med Råde kommune. Dette vil medføre en økt utgift for Våler kommune med virkning fra 1. mai 2020.

Barneverntjenesten:

Det er sannsynlig at nedstengningsperioden på grunn av Koronapandemien har gitt noen effekter som merkes hos barneverntjenesten. I Våler kommune har det tidligere år vært ett til to akuttvedtak, for inneværende år har vi seks slike vedtak så langt. Det krever mye ressurser og har vært en utfordring for barneverntjenesten, som nå er underbemannet i den nåværende situasjonen. Det har også i perioden vært langt flere bekymringsmeldinger og dermed også langt flere undersøkelser. Dette har ført og vil føre til økte utgifter til over tid, økte utgifter til juridisk bistand, saksbehandling og til plassering av barn osv. i tiden fremover. Det er imidlertid sannsynlig at dette vil avta i 2021, men det kan være avhengig av at skoler, barnehager og arbeidsplasser ikke stenges igjen.

Felles tiltak skole og barnehager

Ved innføringen av digitale systemer er det etablert en rekke ulike lisens- og leasingavtaler. Noen av lisensavtalene er ikke i bruk eller kun i bruk av få. Vi vil gjennomgå lisensavtalene og si opp lisenser som ikke er av stor nok nytte for virksomhetene og seksjonen.

Dette er en del av et større arbeid som blir påbegynt høsten 2020.

SFO

Etter en periode med et stort utvalg av type plasser i SFO, ønsker seksjonen å evaluere og vurdere å redusere antall ulike typer tilbud på SFO – og da endre vedtektene – Det er mye arbeid med å administrere ordningen, fakturering, følge opp bruken av SFO plass etter avtalen og nå nytt redusert foreldrebetaling, foreldre skal betale maksimalt 6 % av grunninntekten for en SFO-plass – Utdanningsdirektoratet sier at kommunen her skal se til

barnehageutregning på tilsvarende område. Det er krevende da vi har for mange ulike tilbud. Her kan vi spare ressurser. Seksjonen vil utarbeide et oppsett på bruken av de ulike plassene per i dag og legge frem forslag til endring.

Fritidsklubben

Fritidsklubben Posse ligger driftsmessig under Våk skole. Det er en fritidsklubb som er mye i bruk. Det er ca. 60, 5.-7. klassinger der hver torsdag. Virksomhetsleder melder at det imidlertid ikke er satt av midler til renhold og vedlikehold av klubben og mener det ikke er forsvarlig å holde klubben åpen under de forholdene. Det er per i dag en ansatte i 50 % stilling som jobber på fritidsklubben.

Barnehage

Våler kommune har fylt alle barnehageplassene i kommunen. Alle barn som har rett til barnehageplass, har fått tildelt plass. Vi har fått flere søknader om barnehageplass for barn som ikke har rett til plass per i dag, disse søknadene har vi derfor ikke kunnet imøtekomme.

Tilskuddet til private barnehager har økt med to millioner fra 2019 til 2020. Tilskuddet tar utgangspunkt i driftsutgiftene til de kommunale barnehagene året før tilskuddet utbetales.

Svinndal barnehage lå tidligere administrativt under Svinndal skole. Fra 2020 har barnehagen blitt en selvstendig virksomhet med virksomhetsleder i 100 % stilling. Det medfører en økt utgift for barnehagen.

Skoler

Våler er en kommune i vekst og elevtallet stiger noe hvert år. Kirkebygden barneskole er per i dag i den situasjonen at de har for mange elever per trinn til kun å ha en klasse per trinn og derfor må trinnene organisere i to klasser. Skolen hadde i 19/20 fra 23 til 34 elever per trinn. Klassene er nå på en størrelse som gjør at de ikke fyller opp maksimalt elevtall pr. rom, men alle rommene er opptatt og ett trinn er derfor flyttet over til ungdomsskolen. Gjennomsnittlig gruppestørrelse viser at Våler kommune har mindre elever per gruppe/klasse enn sammenlignbare kommuner.

Kirkebygden ungdomsskole har ikke tilstrekkelig med grupperom for å ivareta tilpasset opplæring til elevene. Dette gjør at noen klasserom må brukes til grupperom, noe som igjen fører til at det er plass til færre elever enn det arealet tilsier. Skolen hadde i 19/20 fra 56 til 80 elever per trinn. Kommunen leier derfor en brakke for å få plass til velkomstklassen og voksenopplæringen.

Våk skole hadde i 19/20 fra 23 til 45 elever per trinn, også her er det på noen trinn for mange elever til kun å ha en klasse per trinn. Det fører i noen tilfeller til relativt små klasser.

Svinndal skole er en liten skole og elevtallet per trinn varierer mye. I 19/20 hadde skolen fra 8 til 23 elever per trinn. Få elever per trinn medfører høyere utgifter per elev. Her vil vi kunne spare driftsutgifter ved å slå sammen trinn (fådelte skole) der det passer.

Våler kommune har over fire millioner kroner i skyssutgifter hvert år. Utgiften økte med 12,5 % fra 2018 til 2019.

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Oppvekst og kultur	163 129	167 480	166 500

I budsjettet er det som en konsekvens av ny organisering flyttet lønnsmidler til Stabene.

Som følge av at det har vært en stor økning i antall ansatte på noen områder i skolen, også sett opp mot økningen i elevtall i samme periode vil vi måtte nedskalere på noen områder. Vålerskolen vil fortsette å jobbe med å øke prosentandelen lærere med godkjent utdanning og ansatte med annen utdanning som skolene har behov for, for eksempel miljøarbeidere. Et mål er større likhet mellom skolene i Våler, og dermed større likeverdighet for elevene.

Det vil derfor fra 2021 bli nødvendig å redusere antallet ansatte i skolen. Vålerskolen har en svært god lærertetthet og et stort antall assistenter. Fra høsten 2018 til høsten 2020 har elevtallet på Kirkebygden skole økt med 16%, årsverk lærere har økt med 29% og årsverk assistenter har økt med over 70%. Tilsvarende på Våk skole har elevtallet økt med 11%, lærere med 15% og assistenter med 46%. På Svinndal skole er det svært små endringer de siste to årene. Nedskaleringen vil gjennomføres ved naturlig avgang og flytting av ressurser til andre områder i kommunen der det oppstår behov.

Fra 2021 vil lederressursene bli styrket i de tre skolene. Målet er en ledelse som er tettere på de ansatte for å styrke tilretteleggingsrollen for de ansatte i skolen.

Det er også behov for å tydeliggjøre og styrke ledelsen i barnehagene. I tillegg er det et mål at barnehagene skal gi et likeverdig tilbud og ha en tilnærmet lik organisering. I 2021 vil vi styrke ledelsen i de to største barnehagene ved å etablere en 20% assisterende styrerstilling, samtidig vil alle barnehagene få lik organisering med en pedagogisk leder per avdeling. Den minste barnehagen ble styrket i 2020 ved at barnehagen fikk en styrer i 100 % stilling.

3.3 Helse og velferd

Kommunalområdet helse og velferd har driftsansvar for alle helsetjenestene og omsorgstilbudene i kommunen, samt oppfølging av interkommunale samarbeidsformer innenfor dette feltet.

Lovverk som regulerer tjenestene:

- Lov om kommunale helse og omsorgstjenester.
- Lov om pasient og brukerrettigheter
- Lov om behandlingsmåte i forvaltningssaker.
- Helsepersonelloven.
- Sosialtjenesteloven
- Lov om gjeldsforhandlinger
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring
- Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven)
- Lov om folketrygd
- Lov om arbeidsmarkedstjenester.
- Lov om husbanken
- Lov om bustøtte og kommunale bustadtilskott
- Forskrift om habilitering, rehabilitering, individuell plan og koordinator.
- Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp.
- Forskrift om fastlegeordningen.
- Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten
- Forskrift for sykehjem og boform for heldøgns pleie og omsorg
- Forskrift om lovbestemt sykepleietjeneste i kommunens helsetjeneste
- Forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene
- Forskrift om en verdig eldreomsorg
- Pårørende veileder

3.3.1 Helse og omsorg

Under ansvaret Helse og omsorg ligger følgende tjenester: Tildelingskontor, fysioterapijemler og fastleger, interkommunallegevakt og samhandlingsreformen (inkludert lokalmedisinsk senter), miljørettet helsevern og folkehelse.

Tildelingskontor:

Er et forvaltningskontor som gir informasjon, kartlegger behov for hjelp og fatter vedtak om individuelle tjenester til personer i alle aldersgrupper. Koordinerende enhet ligger også under Tildelingskontoret, og behandler søknader om individuell plan. Ved eventuell deltakelse i SIO (statlig finansiering av helse- og omsorgstjenester) vil prosjektlederstillingen ligge ved Tildelingskontoret.

Fysioterapi:

Vi har 5 privatpraktiserende fysioterapeuter med kommunal hjemmel i kommunen. 3 av dem har 100 % hjemmel og 2 har 50 % hjemmel. Den ene 50 % hjemmelen er planlagt økt til 100 % fra 01.01.21.

Legetjenesten:

Består av en kommuneoverlege i 100 % stilling (med ansvar for sykehjem, helsestasjonen, smittevern, og miljørettet smittevern), en LIS1 stilling (lege i spesialisering) og 4 fastleger med basistilskudd. Det er planlagt å utvide med en fastlegehjemmel.

Moss kommune er vertskommune for tilbudet om legevakt og for lokalmedisinsk senter (KAD). Våler deltar i vertskommunesamarbeidet i Mossregionen.

Folkehelse:

Kommunen har ikke Folkehelsekoordinator i dag. Det anbefales å opprette folkehelsekoordinatorstilling - er sentral i oppfølging av Strategisk folkehelseplan, deltakelse i planarbeid og folkehelsearbeid i alle seksjoner.

3.3.2 Helse

Virksomhet Helse har følgende tjenester: Åpen barnehage, helseteam asylmottak, psykiatri, rehabilitering og skole- og helsestasjonstjeneste. Virksomheten jobber etter «Familiens hus»-modellen med prinsippet om «en dør inn» og rask hjelp til de som henvender seg.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste:

Er forebyggende helsetjenester for barn og familier, inkludert asylsøkere bosatt i mottak. Tilbyr vaksiner mot smittsomme sykdommer, svangerskapskontroll, hjemmebesøk hos nyfødte, helseundersøkelser av barn, samtaler, kurs og grupper for foreldre. Er fast tilstede i alle skoler med tilbud om enkeltsamtaler, gruppesamtaler og undervisning om helserelaterte temaer. Tilbyr tett oppfølging av spebarn og sårbare barn og familier. Består av helsesykepleiere, sykepleiere, jordmor, lege, fysioterapeut, familieterapeut og psykolog.

Åpen barnehage:

Har åpent 4 timer 2 dager i uka. Åpen barnehage er ikke en lovpålagt tjeneste, men er etablert for å styrke nettverk og integrering av barnefamilier som bor og flytter inn i kommunen. Tilbudet ledes av en pedagog.

Rehabiliteringstjenesten:

Er i bruk ved kartlegging av funksjonsnivå, behandling, trening og tilrettelegging for aktivitet og opptrening, samt formidling av hjelpemidler og gruppetreninger. Målgruppen er innbyggere i alle aldre med medfødte eller ervervede funksjonsnedsettelse i hjem, sykehjem, skoler og barnehager. Hverdagsrehabilitering igangsettes høsten 2020 og har fokus på rask opptrening etter fall i funksjon, for best mulig fungering i eget hjem. Tjenesten består av fysioterapeuter og ergoterapeuter.

Trenings- og behandlingslokaler: Fysioterapeutene mangler lokaler til gruppetreninger og behandling/ opptrening av pasienter på sykehjem. Kommunens lokaler er sprengt og det er behov for å leie / bygge om for: Treningslokale til frisklivsgrupper, seniorgrupper og «aktiv på dagtid»-gruppe, og til behandlings/treningsrom på sykehjemmet.

Kommunen har mange barn med funksjonsnedsettelse. Det ble opprettet en halv ergoterapeutstilling i 2019 som ble videre økt til hel stilling i 2020 i tråd med vedtatt i Agenda kaupangrapport. 50 % ergoterapeutstilling fra 2021 tilsvarer kr 350 000,- er foreslått lagt inn i budsjettet.

Friskliv:

Er en forebyggende tjeneste for å fremme helse i voksen befolkningen. Tilbudet består av helsesamtaler, trening og kurs for de som ønsker og trenger hjelp til å endre livsstil og redusere helseplager. Tjenesten er ikke lovpålagt men er anbefalt av sentrale myndigheter. Det KOSTRA-rapporteres på aktivitetene. Tjenesten består av en fysioterapeut og en ernæringsrådgiver på deltid.

Psykisk helse og rustjeneste:

Gir hjelp og støtte til å mestre utfordringer med psykiske plager og sykdommer, eller rusavhengighet. Består av psykiatriske sykepleiere og ruskonsulenter som samarbeider tett med fastleger, NAV, Bergskrenten bofellesskap og avdelinger for psykiatri og rus ved Sykehuset Østfold. Det har vært mange henvendelser til denne tjenesten under Koronapandemien.

Det er behov for å styrke rustjenesten både for ungdom og våre dårligste innbyggere med rus og psykiske helseutfordringer. Fylkesmannen tildeler kommunale rusmidler som tilskudd til lønn i en 4 årsperiode;

Det er søkt og innvilget midler til følgende nye stillinger i 2021; ½ stilling som Vålers andel i et regionalt ROP/FACT (rus og psykisk helse) for de dårligste innbyggerne i regionen. Dette er et interkommunalt prosjekt. 1 hel stilling som ungdomskontakt til hjelp og oppfølging av ungdom som av ulike grunner faller utenfor.

Fontenehuset - et lavterskel arbeidsfellesskap for mennesker som har eller har hatt psykisk sykdom. Vi har i dag ca. 10 aktive medlemmer på Fontenehuset. Hvert medlem koster ca. kr 50 000,- per år. Staten bidrar med like stor finansiering inn til Fontenehuset, som kommunene bidrar med.

3.3.3 NAV

NAV Våler har følgende kommunale tjenester: Sosiale tjenester i NAV, boligsosialt arbeid, gjeldsrådgiver, flyktninger, servicegruppa samt husbankens ordninger som bostøtte, startlån, etableringstilskudd og tilpasningstilskudd..

NAV Våler følger statlige tjenester innenfor sin portefølje: Arbeidsavklaringspenger (AAP), sykefraværsoppfølging (SYFO), dagpenger (DP), markedsarbeid/arbeidsgiverkontakt, i tillegg har NAV Våler 2 ungdomskontakter

Innbyggerne i Våler:

Skal så langt som mulig få et helhetlig tjenestetilbud fra arbeids og velferdsforvaltningen ved NAV Våler. Arbeidsfokus skal være stort og tjenestemottakere og arbeidsgivere skal få den bistand fra NAV Våler som de har behov for. Selvbetjeningsløsningene skal være førstevalget for de som mestrer dette. Gjennom de ulike tjenestene som er samlet i NAV Våler får de, som har behov for bistand, en mer helhetlig tjeneste.

Innsatsen for å inkludere utsatte grupper på arbeidsmarkedet skal gjøres gjennom fokus på samarbeid med arbeidsgivere og tett oppfølging fra NAV Våler. Arbeid gir bedre helse og NAV Våler skal også i 2021 ha arbeids- og utdanningsfokus i alt arbeid rundt innbyggerne i kommunen.

Arbeidslivet og NAV må håndtere en større gruppe personer med mangelfulle norskkunnskaper og med manglende kompetanse, samt unge uten særskilt kompetanse. Etter hvert kan det se ut til at NAV også får en ny gruppe mennesker som raskt faller utenfor arbeidsmarkedet hvis de mister sitt arbeid dvs. 50+. Dette vil kreve mer av veilederne og arbeidslivet både i kommunen og generelt.

Sosiale tjenester:

Sosialtjenesteloven er samfunnets siste sikkerhetsnett og skal fange opp hjelpebehov som ikke ivaretas av andre ordninger. Sosialtjenesteloven inngår i NAV og kommunens samlede velferdsansvar, og setter rammer for de kommunale tjenestene NAV-kontoret skal forvalte. I samsvar med formålet i sosialtjenesteloven skal tjenestene medvirke til å forebygge og redusere fattigdom, fremme sosial inkludering og et sterkere sosialt sikkerhetsnett. Helhetsperspektivet, familien, og særlig barna, er viktig å ta hensyn til når det gjelder tjenester etter denne loven.

Sosialtjenesten i Våler har et ekstra fokus på:

Barnefattigdom, ungdom og boligsosialt arbeid.

Barnefattigdom:

I bekjempelsen av barnefattigdom er det viktig å fokusere på å få foreldre ut i betalt arbeid. Disse familiene har ofte behov for samordnet bistand fra både NAV og andre hjelpeinstanser. Dette krever etablering av gode samarbeidsmodeller mot skole, barnevern, helse- og omsorgssektoren internt i kommunen samt leger, tiltaksarrangører og arbeidsgivere eksternt.

Ungdom:

Ungdom er en prioritert gruppe og NAV Våler har egne ungdomskontakter både på sosial og i forhold til AAP. Disse skal få en tett oppfølging og primært være i aktivitet.

Det er økt konkurranse om arbeidsplasser som tidligere kunne tilbys ufaglært ungdom. Det er derfor viktig å vurdere utdanningstiltak dersom det er ønskelig og mulig å gjennomføre for den enkelte. Det vil også kunne øke utdanningsnivået i kommunen på sikt, da utdanningsnivået i kommunen er forholdsvis lavt sammenlignet med andre tilsvarende kommuner.

Boligsosial stilling/arbeid:

Å ha et trygt og godt sted å bo er avgjørende for at man skal mestre andre deler av livet. Kommunale boliger kan bidra til at de som har problemer med å skaffe egen bolig kan få midlertidig hjelp i påvente av at de selv finner egnet bolig. Det er imidlertid viktig å målrette innsatsen overfor de som er mest vanskeligstilt på boligmarkedet. Den som innehar den boligsosiale stillingen har ansvar for tildeling av de kommunale boligene samt i samarbeid med natur og miljø sørge for jevnlig tilsyn. I tillegg bidrar vi gjerne til et samarbeid med de personene som eventuelt har oppfølgingsansvar for de som mottar andre tjenester i kommunen.

Våler kommune mangler boliger tilrettelagt for de mest vanskeligstilte, herunder personer med rusproblematikk:

Sosialtjenesteloven § 27 tilsier at sosialtjenesten skal bistå de som av ulike årsaker ikke får leie bolig privat. Her er det store mangler spesielt i forhold til der det er aktiv rus. I henhold til boligsosial plan som ble vedtatt av kommunestyret i 2015 så er det behov for å kjøpe eller bygge en til to boenheter til denne gruppen. Det er viktig i forhold til at disse få personene det gjelder til tider vil ha vansker med å innordne seg og derved ikke være ønsket i de ulike boligområdene. De vil i noen tilfeller også påvirke andre negativt.

Gjeldsrådgiver:

De som har behov for gjeldsrådgivning kan søke om bistand fra gjeldsrådgiver. Gjeldsrådgiver kan i helt spesielle tilfeller, der det er ønskelig, bidra med forvaltning av den enkeltes økonomi. Denne bistanden er kun ment for de personene som ikke klarer å håndtere sin økonomi selv og som i påvente av eventuelt verge har behov for hjelp. For øvrig kan det i enklere tilfeller bes om at Gjeldsrådgivertelefonen i NAV kontaktes.

Flyktninger:

Det er viktig at alle seksjoner/virksomheter tar ansvar for å bidra til at norskkunnskaper økes gjennom å ta imot personer med svake norskkunnskaper i arbeidstrening. Gjennom arbeidstrening kan de raskere lære seg språket og å bidra i samfunnet i stedet for å passivt motta ytelser. Dette er personer som mest av alt ønsker seg arbeid eller utdanning for å få et bedre liv og for å bidra til samfunnet. De aller fleste er allerede i arbeid eller utdanning, men noen få har av ulike årsaker større problemer med å lære seg norsk. Hele kommunen har et ansvar for å bidra. Både flyktningkonsulent og programrådgiver bidrar gjerne aktivt i forhold til et samarbeid.

Servicegruppa i NAV:

Servicegruppa ble opprinnelig opprettet i forbindelse med at innføring av aktivitet for sosialhjelp ble lovbestemt. Servicegruppa har betydd mye for en del personer. Både i forhold til mestringsfølelse, arbeid og utvikling av norskkunnskaper. Servicegruppa har stort sett bidratt med utendørsaktiviteter i kommunen. Det er ønskelig å utvide dette til andre aktiviteter som ikke er så avhengig av årstidene. I tillegg kan servicegruppa bidra med praktisk utendørs arbeid til eldre og funksjonshemmede personer som ikke klarer dette selv lenger.

Husbankens ordninger:

Bostøtte er viktig for personer med lav inntekt for at de skal ha mulighet til å leie bolig. For de personene som har økonomi som tilsier at de har mulighet til å kjøpe bolig, men som ikke får lån i vanlig bank kan startlån og eventuelt etableringstilskudd være en mulighet. Det forutsetter imidlertid at retningslinjene følges. Tilpasningstilskudd kan være et virkemiddel til at flere kan bo hjemme lenger ved at det tilrettelegges i boligen for dette. Våler kommune er imidlertid en liten kommune som ikke får de store tilskuddene. Tilskuddene må derfor prioriteres ut fra en skjønnsmessig helhetsvurdering av den enkeltes situasjon. Tilskuddene var tidligere øremerket, men går nå inn i rammen etter påtrykk fra kommunene i flg. Kommunalministeren. Men det er svært viktig at tilskuddene årlig avsettes til det boligsosiale formålet i kommunen.

3.3.4 Bofellesskap

Bofellesskap består av følgende tjenester: Bemannede boliger for personer med nedsatt funksjonsevne, og for personer med utfordringer innen rus og psykisk helse, og tiltak for funksjonshemmede: omsorgslønn, avlastning, støttekontakt og BPA.

Kornveien:

Bofellesskap for mennesker med nedsatt funksjonsevne- her ytes heldøgns omsorgstjenester, praktisk bistand, opplæring og følge til dagtilbud. Tjenestene levers etter vedtak. Brukerne har 1:1 eller 2:1 vedtak, og behov for hjelp til det meste i dagliglivet.

Bergskrenten:

Bofellesskap/ambulering for mennesker med utfordringer i forhold til rus og/eller psykisk helse. Tjenestene leveres etter vedtak. Enkelte av brukerne har behov for døgntilrettelagt hjelp, og noen har færre besøk pr. uke. Det varierer fra 3 til 120 vedtakstimer pr bruker pr. uke. Bergskrenten har 4 små leiligheter inne i bofellesskapet. En leilighet brukes til korttidsopphold. Det ambuleres til brukere i områder rundt Helse- og sosialsenteret, og andre steder i kommunen. Medarbeiderne yter praktisk bistand, opplæring, samtaler, psykoedukasjon, ansvarsgrupper, Nada øreakkupunktur, veiledning, og samarbeider med verge.

Man ser en stadig økning i arbeidsmengde og vedtakstimer. Det ambuleres mer ut til brukere i stedet for at de bor inne i bofellesskapet. Dette er mer tidkrevende, men samtidig bidrar det til færre uheldige konflikter og påvirkninger imellom brukerne. Dersom oppdragsmengden fortsetter å øke, vil man måtte øke bemanningen.

Det er utfordrende å rekruttere høyskoleutdannede i begge bofellesskapene.

Virksomheten har økonomiansvar for **VTA plasser** (varig tilrettelagt arbeid). VTA er et statlig arbeidsrettet tiltak som gir et arbeidstilbud i en skjermet virksomhet til personer som har problemer med å få arbeid innenfor det ordinære arbeidslivet. VTA-plassene finansieres av staten i samarbeid med kommunen.

Omsorgslønn:

Tildeles familier/pårørende med særskilt tyngende omsorgsarbeid. Hovedformålet med omsorgslønnsordninga er å bidra til best mulig omsorg for de som trenger hjelp i dagliglivet og å gjøre det mulig for private omsorgsyterne å fortsette å stå i omsorgsarbeidet.

Støttekontakt:

En støttekontakt skal hjelpe en annen person til å ha en aktiv og meningsfylt fritid. Det er utfordrende å få tak i nok støttekontakter til enhver tid.

BPA (borgerstyrt personlig assistanse):

Dette er en ordning for personer med ulike former for funksjonsnedsettelse som har behov for hjelp i hverdagen. Kommunen har 5 BPA ordninger i 2020.

3.3.5 Pleie og omsorg

Pleie og omsorg har følgende tjenester: Dagsenter, sykehjem, kjøkken, hjemmesykepleie og praktisk bistand. Virksomheten yter nødvendig helsehjelp, og tjenester etter vedtak fattet av Tildelingskontoret.

Dagsenter:

Virksomheten yter ett lovpålagt dagtilbud til personer med demens, i tillegg til ett ikke lovpålagt dagsentertilbud. Dagsentertilbudene gis til dels sammen, og hver for seg med vesentlige bidrag fra frivilligheten.

Sykehjem:

Det er 25 enerom ved Våler sykehjem. Vi opplever å ha mange ledige rom på sykehjemmet. Et spareforslag er å redusere med 8 plasser. Konsekvens vil da bli at vi tidvis må tåle ventelister på sykehjemsplass. Omsorgsboligene må tildeles kun til de som er i behov av dette nivået i omsorgstrappen, og vil kunne demme opp for behov for sykehjemsplass. Ved reduksjon av sykehjemsplass kan bemanning reduseres med 2,5 årsverk. Da det tidligere er bestemt at ingen skal sies opp i dette arbeidet, vil besparelse først komme ved naturlig avgang til stilling og ved de vakante stillingene.

Utover kutt på 2,5 årsverk er det ønskelig å overføre 1,5 årsverk til ytterligere styrking av vikarpool. Dette gjøres ved å trekke turnuser ned til et minimum, og heller ha en pool der vi kan hente personalet inn der behovet finnes. De ansattes i faste stillinger og går i faste turnuser i vikarpool. På denne måten er det oppgavene som blir styrende for bemanningen, og ikke en vaktplan der man teller antall hoder uavhengig av belastning i avdelingen. I tillegg er det stor bruk av tilkallingsvikarer og merarbeid for ansatte i små stillinger i både hjemmesykepleien og på sykehjemmet. Det siste året har det kommet krav om utvidet stilling fra flere ansatte i små stillinger. Det forventes at overføring av stillinger til pool vil ha en bedre effekt enn ytterligere kutt i årsverk.

I revisjon av kvalitet i sykehjemmet 2019 fremkommer det at kvaliteten i tjenesten oppleves som god. Forbedringspotensialet knytter seg til systemer og rutiner i tjenesten. Dette henger sammen med manglende kvalitetssystemer for så vel rutiner og avvik. Mangel på system for gjennomføring av bruker- og pårørendeundersøkelser påpekes også. Videre påpekes at det i større grad bør etableres system og rutiner for involvering og medvirkning, samt økt tilbud av tilpasset og tilstrekkelig høyt aktivitetsnivå.

Kjøkken:

Innføre 4 måltider også på helg. Eldre multisyke er svært utsatt for underernæring. Undersøkelser viser at opp mot 47 % er underernært eller i risiko for underernæring. Et varmt måltid i fellesskap med andre er et viktig bidrag i forebygging av underernæring. Det er innført fire måltider i ukedagene, men behov for å få dette inn også på helg. Behov for da å øke bemanning på kjøkken med 45 % for å dekke dette.

Hjemmesykepleie

Alle pasienter innskrevet i hjemmesykepleien skal være kartlagt for ernæringsstatus. Dette er lovpålagt og et stort og krevende arbeide og følge opp. Undersøkelser viser at tett opp til 50 % av alle pasienter i hjemmesykepleien er underernært eller i risiko for underernæring. Med dette følger mye arbeid og krav til oppfølging og dokumentasjon. Kjøkkenet er et viktig bidrag i dette arbeidet. Det å få tilpasset og tilstrekkelig mat er vesentlig. Det er et mål å styrke de hjemmebaserte tjenestene slik at helsehjelpen ytes i pasientens hjem.

Årsverk må overføres fra sykehjem til hjemmesykepleie for å demme opp mot redusert kapasitet i sykehjem.

Det er behov for en utredning om bemannede boliger for personer med demens. Per i dag mener vi å ha pasienter i sykehjemmet som kunne fungert godt i bemannede omsorgsboliger.

Det er en nasjonal føring at velferdsteknologiske løsninger tas i bruk for å avlaste de ordinære tjenestene. Det er ikke bærekraftig med tanke på økonomi eller tilgjengelig kvalifisert helsepersonell å yte tjenester slik de tradisjonelt har vært gitt. Det er krevende prosesser med tanke på anskaffelser, ROS, DPIA og GDPR i tillegg til oppfølgingen og implementeringen hos pasienter, pårørende og ansatte, å sette dette ut i drift. Det krever dedikert personell å få dette til.

Hjemmesykepleien har ikke egnede lokaler for sin drift. Normalt har de kontorer oppe på sykehjemmet. Koronasituasjonen gjorde at de ikke lenger kunne være der blant de aller mest sårbare sykehjemspasientene. Dette har ført til at de har flyttet rundt, og nå er innlosjert i to omsorgsboliger. Kirkekontoret har også måttet flytte ut for å gjøre plass til en mulig korona-avdeling. Det er behov for egnede lokaler til hjemmesykepleien med enkel tilgang på tjenestebiler, og med inngang direkte utenifra og inn. Hjemmesykepleien bør ikke flytte tilbake i sykehjemmets korridorer når korona-situasjonen er over. I tillegg til å være uegnet plassering er lokalene for små, og det skaper mye uro i sykehjemmet da de ansatte i hjemmetjenesten er mye ut og inn.

Praktisk bistand:

Behov for fokus på omfang av tjenester som tildeles. Det er kommet mange nye tilbud og hjelpemidler på markedet, og det er av betydning å forvente at disse tas i bruk. Netthandel, robotstøvsugere med mop-funksjon er eksempler på dette. Gjennom arbeidet med Leve hele livet er det viktig å få frem budskapet rundt ansvar for eget liv.

For hele virksomheten:

Det er nødvendig med årlig førstehjelp/HLR med praktisk bruk av hjertestarter. Personell som kan måtte regne med å havne i situasjoner der førstehjelp og HLR skal måtte utføres er i behov av jevnlig trening for å være kompetente på området. Det er en stor utrygghet i arbeidssituasjon at man ikke mottar denne type trening. Fra publikum vil det også være forventet at helsepersonell har denne kompetansen.

Ansatte i helse- og omsorgstjenestene er blant de yrkesgruppene som er mest utsatt for vold og trusler fra tredjeperson. Arbeidsmiljøloven § 4-3 (4) pålegger arbeidsgiver - så langt det er mulig - å beskytte arbeidstaker mot vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre.

Koronapandemi

Pandemien vil fortsette inn i 2021 og det er vanskelig å forutse situasjonen. Det må være tilstrekkelige ressurser til både smittevernarbeid og behandling av de som blir syke, samt vaksinerings når vaksinen kommer.

I tillegg til ordinær drift skal det drives;

- Teststasjon
- Smittesporingsteam
- Koronateam som gir råd og følger opp smitteverntiltak
- Koronaavdeling/post for syke pasienter

Kommunale boliger:

Flere av de kommunale byggene har behov for oppgradering. Det har kommet midler fra Husbanken vi kan bruke til noe av oppussingen, men det bør vurderes om boligene skal selges

Boligene i Bergskrenten – bemannede boliger rus/psykisk helse, bør endres til kortidsoppholdsplasser

Det er behov for 2-4 boliger for personer med nedsatt boevne

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Helse og velferd	116 698	113 741	115 000

Det er lagt inn økte kostnader som prisøkning til Uloba og legevakt samt økt årsverk kjøkken.

Følgende kutt er foreslått i budsjettet for:

Helse og velferd: Budsjettet reduseres med 1,5 mill., ved at det reduseres 8 plasser ved sykehjemmet. Dette gjør at en kan redusere med 4 årsverk, hvor 1,5 årsverk overføres til bemanningspool, og 2,5 årsverk kuttes.

NAV: Økonomisk sosialhjelp reduseres med 0,5 mill.

Helseteam asylmottak: Budsjettet reduseres med 0,4 mill.

Merknader til investeringsbudsjettet

Investering Helse og velferd	Økonomiplan				Beløp i 1000
	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Finansiering
Ny investering Elektronisk medisinhandling	1 200	0	0	0	Egenfin
Sum investeringer	1 200	0	0	0	

Det er et behov for elektronisk medisinhandling da det har vært flere svinn av narkotikapreparater. Ett forhold er politianmeldt, men i etterkant har det vært ytterligere to. Dette er svært alvorlig. Elektronisk medisinhandling gjør at medisiner ikke fås ut av skap uten at dette kobles mot en pasientjournal og dokumenteres automatisk. Det betyr at medikamentet må være rekvirert av lege på forhånd. De aller fleste avvik dreier seg om medisineringsfeil, og elektronisk medisinhandling vil redusere muligheten for feil. Samtidig har man bedre kontroll på hva som går og hva man til enhver tid har på lager slik at utgifter til medisiner vil gå ned. Fra andre kommuner erfares det at bruk av ikke reseptbelagte legemidler også går ned for eksempel neseppray, øyedråper etc.

3.4 Selvkost

Ansvarsområde

Generelt

Selvkostområdet avløp må følge Forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer (selvkostforskriften) og statens retningslinjer for selvkost H-3/14. Dette betyr at tjenestene som leveres, skal være til selvkost og skal betales av Våler kommunes innbyggere via gebyr.

Retningslinjene legger føringer for hvordan selvkosten/gebyret skal beregnes. Det skal benyttes en kalkylerente som er 5-årig swaprente tillagt 0,5 prosentpoeng når en beregner rentekostnadene for investert kapital (kalkulatorisk (beregnet) rentekostnad). I vedtatt økonomiplan 2020-2023 er det brukt en rente på 2,4 %. Når vi nå skal beregne den kalkulatoriske rentekostnaden for økonomiplanen 2021-2024, er den 5-årige swaprenten satt til 1,50 %, tillagt 0,5 prosentpoeng. Da utgjør renten 2,0 %.

Etter selvkostmetoden skal det legges til grunn en beregnet kapitalkostnad (kalkulatoriske avskrivninger og kalkulatoriske renter) på all den kapital som anvendes uavhengig av hvordan den er finansiert (gjeld eller egenkapital). Et eventuelt overskudd eller underskudd etter selvkost avregnes mot de bundne selvkostfondene for henholdsvis avløp og feiing. Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at et positivt selvkostresultat (overskudd) som hovedregel tilbakestilles til brukerne av selvkosttjenesten innen fem år. Tilsvarende dekkes et underskudd som hovedregel inn senest innen fem år. Selvkostfondene skal således ikke brukes for å finansiere investeringer. Nye investeringer tas med i gebyrgrunnlaget for selvkost fra og med året etter at anlegget er ferdigstilt. Det fremgår av retningslinjene for beregning av selvkost at selvkostprinsippet tar hensyn til tidsriktighet – dvs. at brukerne skal kun betale for tjenester de selv har nytte av, og dagens brukere skal ikke subsidiere bruken til andre generasjoner.

Avløp og avløpshåndtering:

Ledningsnett avløp

Kommunen har et "moderne" ledningsnett som er separert, der vi drifter ca. 78 kilometer med avløpsledninger og overvannsledninger, 23 pumpestasjoner og et renseanlegg. Avløpet i Svinndal, blir håndtert av vårt renseanlegg i Svinndal. Avløp fra Kure, Kirkebygden, Texnes/Dammyr og Augerød blir pumpet til Kambo renseanlegg.

Feiing og tilsyn i Våler i Østfold

Våler kommune dekkes av et interkommunalt Brann- og redningsvesen - Mossregionen Interkommunale Brann- og redningsvesen MIB. Dette inkluderer også feiing.

Alle eiendommer med skorstein og fyringsanlegg skal ha tilsyn og feiing. Dette er en lovpålagt oppgave, og huseier plikter å gi feieren adgang slik at feiing og tilsyn kan utføres.

Situasjonsbeskrivelse

Det foretas løpende oppgradering av kommunens avløpsrør, kummer og pumpestasjoner. VA saneringsplanen følges så langt det er praktisk og økonomisk forsvarlig, men noen avvik blir det i forhold til at uforutsette hendelser kan oppstå. Vi merker godt en god virkning av å legge nye rør. Dette fører til en betydelig reduksjon av fremmedvann som igjen betyr reduserte rensekostnader.

Det må gjøres en vurdering i forhold til Svinndal renseanlegg. Det kommer en sak om dette til politisk behandling i løpet av 2021.

Når det gjelder Renovasjon så er det det kommunale selskapet Movar IKS som står for dette. Drikkevann i Våler kommune er det det private selskapet Våler vannverk som er ansvarlig for. Våler kommune er selv kunde hos Våler vannverk. Feiing og tilsyn av piper gjøres av Mosseregionens Interkommunale Brann- og redningsvesen (MIB) som er en sektor i Movar IKS.

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Avløp	-3 458	-4 435	-5 000
Feiing	-430	-410	-300

Selvkostberegningen viser følgende:

Avløp:

Forslag til økonomiplan 2021-2024 innebærer at gebyrsatsen for avløp økes med 7,5 % i 2021, 0,0 % i 2022-2024.

Feiing:

Forslag til økonomiplan 2021-2024 innebærer at gebyrsatsen for feiing reduseres med 2,6 % i 2021, 0,0 % i 2022-2024.

Renovasjon:

Movar IKS melder om at gebyrsatsen for renovasjon reduseres med 3,0 % i 2021.

Merknader til investeringsbudsjettet

Investering Selvkost

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Rehabilitering avløpsnett	6 100	1 300	1 700	1 700	Lån
Sum investeringer	6 100	1 300	1 700	1 700	

Prosjekt Rehabilitering avløpsnett:

Det er store lekkasjer og innlekkspblemer ved nedbør. Investeringen her senker rensekostnadene og øker sikkerheten i forhold til drikkevannet.

4 Bakgrunn og føringer

Rammer og prosess

Handlingsprogrammet 2021 - 2024 er kommuneplanens kortsiktige del. Det skal beskrive en forventet utvikling innen realistiske rammer. Handlingsprogrammet består av økonomiplanen for 2021-2024, samt årsbudsjettet for 2021 (det første året i økonomiplanen).

Handlingsprogrammet er hjemlet i Plan- og bygningsloven, mens lovhjemmelen for økonomiplanen og årsbudsjettet er Kommuneleien. Kommunedirektøren har, med hjemmel i kommuneloven, et selvstendig ansvar for å legge frem et realistisk budsjett i balanse.

På bakgrunn av regjeringens forslag til - og Stortingets behandling av – Kommuneproposisjonen, sendte kommunedirektøren i februar 2020 ut et rammebrev til kommunalområdene og stabene med retningslinjer for budsjettarbeidet og budsjettammer. Frist for levering av budsjettinnspill var satt til mai 2020. I mars kom koronaepidemien som forskjøv hele arbeidet med budsjettet for 2021. Det ble fremmet et budsjettnotat 1 til kommunestyret i juni 2020 som informerte om status for arbeidet med budsjett 2021. Etter dette møtet ble det sendt en oppdatert bestilling til kommunalområdene og stabene med ny innleveringsfrist for budsjett. Det er disse innspillene som danner grunnlaget for kommunedirektørens forslag til budsjett.

Kommunedirektørens forslag er så utviklet gjennom blant annet:

- Utarbeidelse av konsekvensjustert budsjett
- Separate møter og gjennomganger av budsjettinnspill
- Drøfting i kommunedirektørens ledergruppe.

Proessen videre:

1. Budsjettforslaget presenteres for kommunestyret den 19. november 2020.
2. Formannskapetets innstillende møte er 27. november 2020.
3. Innstillingen legges så ut til offentlig ettersyn i 14 dager.
4. Kommunestyret gjør endelig vedtak i sitt møte 10. desember 2020.

Planforutsetninger

Statsbudsjettet og det økonomiske opplegget for kommunesektoren

Det kommunale tjenestetilbudet finansieres hovedsakelig av skatt og rammetilskudd. Det er Stortinget som fastsetter nivået på disse overføringene. Kommunale avgifter, gebyrer, eiendomsskatt og brukerbetalinger på kommunale tjenester fastsettes av kommunestyret innenfor gjeldende lover og forskrifter. Kommunene har muligheter til å øke sin handlefrihet gjennom økte inntekter eller reduserte kostnader.

Kommunesektorens inntekter i 2021

I kommuneproposisjonen for 2021 la regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 1,4 og 1,9 mrd. kroner. I tråd med etablert praksis regnes veksten i inntektene i utgangspunktet fra anslått nivå på kommunesektorens inntekter i 202 etter Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2020. Ekstraordinære bevilgninger i forbindelse med virusutbruddet holdes utenom beregningsgrunnlaget når veksten skal beregnes, slik ekstraordinære bevilgninger vanligvis behandles.

Det som avviker fra vanlig praksis, er at regjeringen foreslår at det i år, som et særskilt tiltak i forbindelse med virusutbruddet, skal gis et særskilt tillegg i frie inntekter som kompensasjon for den reelle skattesvikten gjennom 2020 utover det som automatisk kompenseres gjennom at kostnadsveksten også er lavere. Dette tillegget holdes utenfor den beregnede veksten sammenliknet med anslått nivå fra revidert nasjonalbudsjett. Tillegget er fastsatt til 1 926 mill. kroner. I praksis betyr dette at kommunesektoren i 2021 tilføres i overkant av 1,9 mrd. kroner ut over regjeringens forslag til vekst i frie inntekter. Dette er midler som gir en varig økning i sektorens inntekter, og de bidrar dermed til styrking av det kommunale tjenestetilbudet.

Holdes det særskilte tillegget utenom, legges det nå opp til en reell vekst i de samlede inntektene på 1,7 mrd. kroner. Dette tilsvarer en reell vekst på 0,3 pst. Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst i kommunal tjenesteyting på 2,7 pst.

I kommuneproposisjonen for 2021 varslet regjeringen en realvekst i kommunesektorens frie inntekter i 2021 på mellom 2,0 og 2,4 mrd. kroner. Det ble varslet at kommunene ville få mellom 1,6 og 2,0 mrd. kroner av veksten, og at fylkeskommunene ville få 0,4 mrd. kroner. Regjeringen legger nå opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter i 2021 på 2,0 mrd. kroner. Dette tilsvarer en realvekst på 0,5 pst. Siden veksten beregnes fra anslått inntektsnivå i revidert nasjonalbudsjett, påvirker ikke oppjusteringen av skatteanslaget for 2020 med 2,25 mrd. kroner.

Frie inntekter

Regjeringen foreslår at veksten i frie inntekter på 2,0 mrd. kroner for sektoren samlet sett. For kommunene utgjør veksten 1,6 mrd. kroner.

Budsjett 2021 | Økonomiplan 2021-24

Av veksten i frie inntekter til kommunene skal følgende dekkes:

- 100,0 mill. kroner til satsing på barn og unges psykiske helse

Veksten i frie inntekter i 2021 må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen. Beregninger utført av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) viser merutgifter for kommunesektoren i 2021 på 1,4 mrd. kroner som følge av den demografiske utviklingen. Av dette er det anslått at om lag 1,1 mrd. kroner må finansieres innenfor veksten i frie inntekter. De anslåtte merutgiftene er et uttrykk for hva det vil koste å opprettholde tjenestetilbudet i blant annet skole, barnehage og omsorgstjenesten med uendret standard og produktivitet i tjenestene.

I kommuneproposisjonen for 2021 ble det anslått en nedgang i kommunesektorens samlede pensjonskostnader i 2020 på rundt 1,9 mrd. kroner sammenliknet med anslaget i statsbudsjettet for 2020. Det ble anslått en vekst i kommunesektorens pensjonskostnader i 2021 på om lag 300,0 mill. kroner. Nedgangen i pensjonskostnadene i 2020 er nå justert til rundt 1,7 mrd. kroner sammenliknet med statsbudsjettet for 2020. Veksten i pensjonskostnadene i 2021 anslås nå til om lag 600 mill. kroner. Veksten i pensjonskostnadene for 2020 og 2021 må ses i sammenheng.

Kommunesektorens handlingsrom anslås å øke med om lag 700,0 mill. kroner i 2021. Da er det tatt hensyn til merutgifter som følge av den demografiske utviklingen på 1,1 mrd. kroner, og satsinger finansiert innenfor veksten i frie inntekter på 200,0 mill. kroner.

Regjeringens budsjettoplegg innebærer at kommunesektoren får økt handlingsrom, men det er fortsatt nødvendig å prioritere og sikre god ressursbruk. Det gjennomføres i dag et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid i kommunesektoren, og bedre organisering av tjenestene kan frigjøre midler som vil styrke handlingsrommet ut over veksten i frie inntekter.

Kommunenes handlingsrom:	Mrd.	Kroner
<i>Vekst i frie inntekter utover særskilt tillegg</i>	1,6	
- merkostnader til demografi	-0,9	
- satsinger innenfor veksten i frie inntekter	-0,1	
Økt handlingsrom	0,6	

I neste tabell er realveksten i kommunesektorens samlede inntekter i 2021 på rundt 1,7 mrd. kroner dekomponert:

	Mrd. kroner
Frie inntekter	2,0
Særskilt tillegg	1,9
Frie inntekter knyttet til endringer i oppgaver ¹	0,1
Øremerkede tilskudd	-0,8
Gebyrinntekter	0,5
Realvekst samlede inntekter ²	3,6
Særskilt tillegg i frie inntekter	1,9
Realvekst samlede inntekter uten særskilt tillegg	1,7

1) Disse midlene bevilges som frie inntekter, men regnes ikke med i veksten i frie inntekter siden midlene er knyttet til endringer i pålagte oppgaver. Midlene medregnes i veksten i de samlede inntektene.

2) Veksten i kommunesektorens samlede inntekter anslås til om lag 3,6 mrd. kroner inkludert det særskilte tillegget.

Øremerkede tilskudd reduseres med netto 0,8 mrd. kroner. Dette må ses i sammenheng med blant annet bortfall av havbruksinntekter i 2020

Detaljert anslag på frie inntekter:

	Mill. kr. Nominelle priser ¹								
	Kommunene ²			Fylkeskommunene ²			Kommunesektoren i alt		
	2020 ³	2021	Pst. endr.	2020 ³	2021	Pst. endr.	2020 ³	2021	Pst. endr.
Skatter i alt	184 363	195 496	6,0	34 540	37 500	8,6	218 903	232 996	6,4
<i>Herav skatt på inntekt og formue</i>	<i>169 560</i>	<i>180 700</i>	<i>6,6</i>	<i>34 540</i>	<i>37 500</i>	<i>8,6</i>	<i>204 100</i>	<i>218 200</i>	<i>6,9</i>
Rammetilskudd	140 957	139 560	-1,0	39 529	39 262	-0,7	180 486	178 822	-0,9
Sum frie inntekter	325 320	335 056	3,0	74 069	76 762	3,6	399 389	411 817	3,1

¹ Prisveksten i kommunesektoren i 2021 (deflator) er anslått til 2,7 pst.

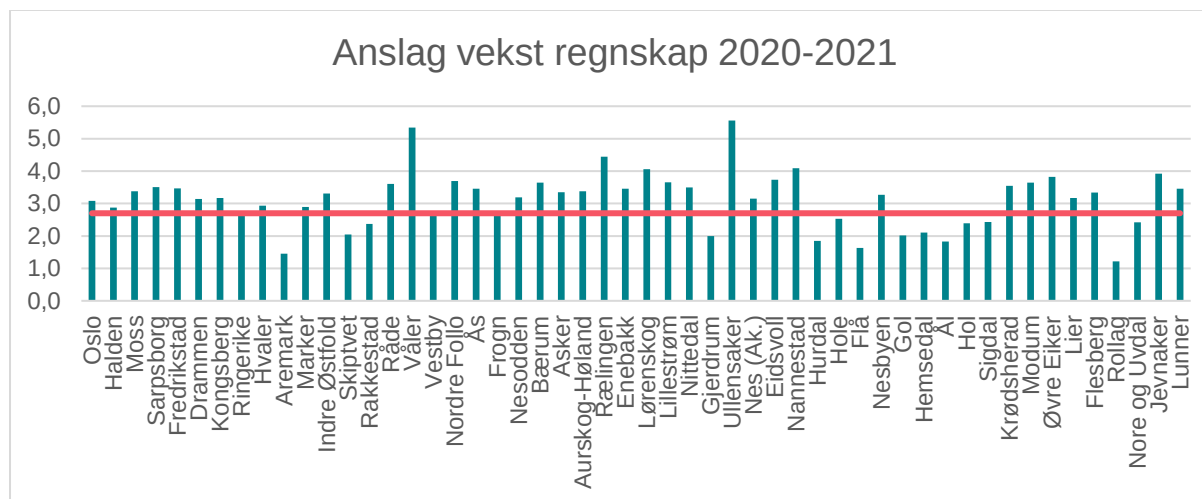
² Oslo er delt i en kommunedel og en fylkeskommunedel.

³ Anslag på regnskap korrigert for oppgaveendringer og virkninger av virusutbruddet.

⁴ Omfatter ikke midler bevilget på kap. 571, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Fra 2020 til 2021 er det på landsbasis en nominell vekst i kommunenes frie inntekter på 3,0 prosent (fra anslag på regnskap). Kommunene i Viken anslås samlet sett å få en nominell vekst i de frie inntektene på 3,5 prosent.

Med en kommunal deflator for 2021 beregnet til 2,7 % har flere kommuner en realnedgang. Årsak til ulik utvikling er demografiske endringer og utslag gjennom kostnadsnøkler, endringer i kostnadsnøkler jf. Grunnskole delen, endringer i veksttilskudd og andre regional politiske tilskudd.

Pris- og lønnvekst (kommunal deflator)

Pris og lønnsvekst for kommunesektoren for 2021er anslått til 2,7 %.

Lønnsveksten er anslått til 2,2 %.

Pst.	Anslag NB 2020	Anslag RNB 2020	Anslag 2020 i statsbudsjettet for 2021	Anslag 2021
Deflator	3,1	1,4	1,6	2,7
<i>Herav lønnsvekst</i>	3,6	1,5	1,7	2,2

Deflator har to funksjoner:

- Historisk beregning av faktisk realvekst (regnskapsdeflator)
- Kompensasjon for anslått pris- og lønnsvekst i statsbudsjettet (budsjettdelflator)

Deflatoren for kommunesektoren utarbeides i Finansdepartementet (FIN) i forbindelse med statsbudsjettet. Deflator består av en delindeks for lønnsvekst og en delindeks for kjøp av varer og tjenester. Lønnsvekst teller knapt 2/3 av deflatoren. Andelen har vært stabil over tid.

Følgende kostnadselementer er ikke dekket av deflatoren:

- Rentekostnader
- Pensjonskostnader er dekket i budsjettdeflatoren den grad de øker i takt med lønnsveksten. Dersom pensjonskostnadene øker mer (eller mindre) enn lønnsveksten, fanges ikke dette opp av budsjettdeflatoren.
- Demografikostnader

Disse kostnadselementene må dekkes av veksten i frie inntekter.

Våren 2021 vil den endelige skatteinntekten og lønns- og prisveksten i 2020 være kjent.

Skattøren 2021

Den kommunale skattøren angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skattytere tilfaller kommunesektoren.

	Prosent	Endring fra 2020 (pst.poeng)
Kommunene	12,15	1,05
Fylkeskommunene	2,70	0,25

Det er langvarig praksis for at skattørene fastsettes med sikte på at skatteinntektene skal utgjøre 40 pst. av kommunenes samlede inntekter. Forslag til kommunale og fylkeskommunale skattører for 2021 er fremmet i Prop. 1 LS (2020–2021) Skatter, avgifter og toll 2021. Den kommunale skattøren foreslås økt med 1,05 prosentpoeng til 12,15 pst. Den fylkeskommunale skattøren foreslås økt med 0,25 prosentpoeng til 2,70 pst. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre om lag 40 pst. av kommunenes samlede inntekter i 2021.

Den forholdsvis sterke økningen i skattøren skyldes blant annet at veksten i inntektsskatt til kommunesektoren anslås å bli lav før endring av skattøren. Dette skyldes blant annet relativt lav lønnsvekst og en betydelig nedjustering av anslaget på skatt fra utbytte for 2020, som i stor grad får bokført virkning i 2021.

Eiendomsskatt

Regjeringen foreslår at **maksimal eiendomsskattesats for bolig og fritidsbolig** reduseres fra 5 til 4 promille fra 2021. Det isolerte inntektsbortfallet som følge av satsreduksjonen anslås til 380 mill. kroner. Justert for andre endringer kommunene kan gjennomføre i reglene, anslås faktisk bortfall av eiendomsskatteinntekter for de berørte kommunene til 300 mill. kroner samlet. Regjeringen foreslår at kommunene ikke kompenseres særskilt som følge av redusert maksimal eiendomsskattesats, i tråd med hvordan dette ble håndtert ved reduksjonen fra 7 til 5 promille.

For kommunesektoren som helhet vil reduserte eiendomsskatteinntekter, for en gitt vekst i frie inntekter, motsvares av økt skatt på inntekt og formue. Det skyldes at eiendomsskatt inngår ved beregning av skatteandelen på 40 pst. av kommunesektorens samlede inntekter. Det legges ikke opp til å kompensere enkeltkommuner for tap av eiendomsskatteinntekter.

Produksjonsutstyr og -installasjoner er fritatt for eiendomsskatt f.o.m. 2019.

Tidligere har det vært lagt til grunn at kompensasjonen for bortfallet trappes gradvis opp til totalt 500 millioner kroner over en 7-årsperiode. I statsbudsjettet for 2021 foreslås det å redusere samlet kompensasjon til 300 millioner kroner i løpet av 7-årsperioden. I 2021 framgår kompensasjonen av tabell C i Grønt hefte. I alt 174,4 mill. kroner er fordelt særskilt for å kompensere kommunene i 2021.

Inntektssystemet for kommunene

Offentlig utvalg skal gå gjennom inntektssystemet for kommunene

Det ble i mai 2020 oppnevnt et offentlig utvalg som skal foreta en helhetlig vurdering av inntektssystemet for kommunene. Utvalget skal komme med prinsipielle og faglige vurderinger av fordelingen av inntekter og behovet for utjevning mellom kommunene, vurdere de ulike elementene i inntektssystemet og eventuelt foreslå endringer i inntektssystemet. Utvalget skal levere sin utredning innen 1. juni 2022.

Delkostnadsnøkkelen for grunnskole i inntektssystemet for kommunene

Fra og med 2021 gjøres det en endring i delkostnadsnøkkelen for grunnskole for å ta hensyn til innføringen av normen, jf. forslag i Prop. 105 S (2019–2020) Kommuneproposisjonen 2021. I 2021 vil halvparten av midlene som ble lagt inn i rammetilskuddet til økt lærertetthet fordeles etter den reviderte delkostnadsnøkkelen, mens de resterende 50 pst. fortsatt blir gitt en særskilt fordeling. Fra og med 2022 blir også de resterende midlene fordelt etter de ordinære kriteriene i inntektssystemet.

Skjønnsmidler for Oslo og Viken

Kommunene i Oslo og Viken er tildelt 121 millioner kroner for 2021, noe som innebærer en nedgang på 11 millioner kroner fra 2020. Inneværende år har vært og er utfordrende år for kommunene. Vi har derfor besluttet å holde tilbake en større andel av skjønnsmidlene for 2021, slik at vi kan følge utviklingen tett for de mest utsatte kommunene.

Av rammen på 121 millioner kroner:

- 80,6 millioner er fordelt gjennom statsbudsjettet for 2021
- 40,4 millioner holdes tilbake til senere fordeling i 2021

De tilbakeholdte midlene skal brukes til kommunale innovasjons- og fornyings prosjekter og til uforutsette hendelser som måtte oppstå i løpet av året.

Som tidligere vil vi sende ut et eget brev til alle våre kommuner om når og hvordan midlene kan søkes. Dette gjelder både prosjektskjønn og uforutsette utgifter.

Ressurskrevende tjenester

Økning av skjønnsrammen med 30 mill.

Det er enkelte små kommuner som har spesielt høye utgifter til ressurskrevende tjenester. For å fange opp kommuner med spesielt høye utgifter per innbygger, foreslås det at skjønnsrammen for 2021 økes med 30 mill. kroner, jf. kap. 571, post 64. Midlene skal rettes mot kommuner med under 3 000 innbyggere som har en særskilt stor økonomisk byrde på grunn av ressurskrevende tjenester. Det vil også bli tatt hensyn til andre forhold som kommuneøkonomien. Midlene vil bli fordelt fra departementet, da dette gjelder et fåtall kommuner.

Kutt på 300 mill.

Innslagspunktet foreslås økt til 1,43 mill. kroner. Dette er en økning ut over det som følger av anslått lønnsvekst for 2020 på 46 000 kroner, og tilsvarer isolert sett en reduksjon av bevilgningen på 30,00 mill. kroner. Økningen i innslagspunktet må ses i sammenheng med sterk utgiftsvekst i toppfinansieringsordningen de senere år.

Aktuelle saker av betydning for kommunene

Inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1.–2. trinn – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2020 ble det besluttet å innføre en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1. og 2. trinn fra skoleåret 2020/2021. Rammetilskuddet ble økt med 58,2 mill. kroner. Endringen får helårseffekt i 2021, og rammetilskuddet blir derfor økt med ytterligere 83,7 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 3.–4. trinn

Regjeringen foreslår å utvide ordningen med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO til også å omfatte 3.–4. trinn fra skoleåret 2021/2022. Som kompensasjon økes rammetilskuddet i 2021 med 25 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Helårseffekten er på 60 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.–7. trinn – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2020 ble det besluttet å innføre gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.–7. trinn fra skoleåret 2020/ 2021. Kommunene ble kompensert ved en økning i rammetilskuddet på 21 mill. kroner. Tiltaket får helårseffekt i 2021, og rammetilskuddet økes derfor med ytterligere 30,2 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Skjønnskudd til naturskade

Skjønnskuddet til kommunene ble økt med 100 mill. kroner i 2020 ved behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020). Midlene skal kompensere kommunene for utgifter til gjenoppretting av skade på kritisk infrastruktur som følge av naturskade. Dette er en engangsbevilgning for 2020. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet med 102,7 mill. kroner i 2021.

Overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2020 ble det besluttet å overføre skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2020, og rammetilskuddet ble redusert med 644,4 mill. kroner. I lys av den pågående situasjonen med omfattende tiltak mot koronaviruset ble imidlertid overføringen utsatt til 1. november 2020. Som følge av dette ble rammetilskuddet økt med 460,3 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett for 2020. Overføringen får helårseffekt i 2021, og derfor reduseres rammetilskuddet med 945,5 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 LS (2020– 2021) Skatter, avgifter og toll 2021.

Tilskudd til fastleger – helårseffekt av endringer i 2020

Det ble fra 1. mai 2020 innført et knekkpunkt i basistilskuddet for fastleger samt et grunntilskudd til fastleger med få listeinnbyggere. Som kompensasjon for de to endringene ble rammetilskuddet i revidert nasjonalbudsjett 2020 økt med 266,6 mill. kroner. Av dette er 66,6 mill. kroner korrigert ut av rammetilskuddet sammen med andre ekstraordinære bevilgninger i 2020 knyttet til virusutbruddet (jf. første rad i tabell 6.21). Endringene får helårseffekt i 2021, og rammetilskuddet økes derfor med 194,6 mill. kroner utover korrigert RNB-nivå. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Helse- og omsorgsdepartementet. 2020–2021 Prop. 1 S 203 Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Stine Sofies barnehagepakke

Ved Stortingets behandling av Prop. 117 S (2019– 2020) og Prop. 127 S (2019–2020), jf. Innst. 360 S (2019–2020), ble det overført 2,5 mill. kroner fra rammetilskuddet til tiltaket Stine Sofies barnehagepakke på kap. 231, post 21 på Kunnskapsdepartementets budsjett. Dette var et engangstrekk i 2020, og rammetilskuddet økes derfor med 2,6 mill. kroner i 2021. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Regulering av barnehagemiljø m.m. – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2020 ble rammetilskuddet økt med 5 mill. kroner i tilknytning til forslag om regulering av barnehagemiljø i Prop. 96 L (2019–2020). Som kompensasjon for helårseffekten økes rammetilskuddet med ytterligere 4,9 mill. kroner i 2021. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenesten

Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene ble iverksatt 1. mai 2016 og administreres av Helse- og omsorgsdepartementet. Forsøket finansieres hovedsakelig ved at midler er trukket ut av forsøkskommunenes innbyggertilskudd (kap. 571, post 60) og overført til kap. 761, post 65 på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Seks kommuner deltok i forsøket som i utgangspunktet skulle vare i tre år. Forsøket ble videreført fra 1. mai 2019. Indre Østfold kommune skal delta i forsøket fra 1. januar 2021. Økningen i uttrekket fra rammetilskuddet på 903,9 mill. kroner, er netto effekt av at Indre Østfold kommune skal delta i forsøket (901,3 mill. kroner), og korreksjon for demografiutgifter på samlet 2,7 mill. kroner. Nytt uttrekk fra rammetilskuddet som følge av utvidelse av forsøket vil bli gjort i revidert nasjonalbudsjett for 2021. For nærmere omtale av forsøket vises det til Prop. 1 S (2020– 2021) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Stortinget har vedtatt ny trossamfunnslov, jf. Prop. 130 L (2018–2019) og Innst. 208 L (2019– 2020). Den nye loven vil gjelde fra 1. januar 2021. Dette innebærer at staten overtar ansvaret for den kommunale delen av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Basert på anslag for utbetaling av tilskudd i 2020 og kommunenes administrative kostnader legges det til grunn at dette vil medføre en besparelse for kommunene på 467,8 mill. kroner i 2021, og rammetilskuddet reduseres tilsvarende. Dette fordeles med et likt beløp per innbygger. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Barne- og familiedepartementet.

Utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet

Ved behandlingen av Prop. 84 L (2019–2020) sluttet Stortinget seg til å utvide aldersgrensen for rett til ettervern i barnevernet fra 23 til 25 år. Som kompensasjon for kommunenes merutgifter økes rammetilskuddet med 24 mill. kroner i 2021. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Barne- og familiedepartementet.

Frivilligsentraler

Ved behandlingen av kommuneproposisjonen for 2021, jf. Innst. 383 S (2019–2020), ba Stortinget regjeringen sørge for at finansieringen av frivilligsentraler overføres til et øremerket tilskudd fra 2021 (vedtak 724). Det overføres derfor 206,8 mill. kroner fra rammetilskuddet til kap. 315, post 60 på Kulturdepartementets budsjett. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kulturdepartementet.

Pensjon i private barnehager – redusert tilskudd og skjermingsordning

Regjeringen foreslår å nedjustere pensjonstilskuddet til private barnehager fra 1. januar 2021. Nedjusteringen innebærer en reduksjon i pensjonspåslaget fra dagens 13 pst. til 11 pst. av kommunens lønnskostnader. Årsaken er at private barnehager i gjennomsnitt har lavere pensjonsutgifter enn de får tilskudd til. For å skjerme barnehager med svak økonomi foreslår regjeringen å innføre en overgangsordning med gradvis reduksjon i pensjonstilskuddet for enkeltstående barnehager. Reduksjonen i pensjonstilskuddet gir en besparelse for kommunene på 351,4 mill. kroner, mens skjermingsordningen innebærer utgifter på 135,6 mill. kroner. Dette gir en nettoeffekt på 215,8 mill. kroner i 2021, og rammetilskuddet reduseres tilsvarende. Uttrekket fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet. 204 Prop. 1 S 2020–2021 Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak

Egenandelstak 1 og 2 for frikort for helsetjenester slås sammen til ett nytt egenandelstak fra 1. januar 2021. For å sette kommunene i stand til å skjerme utsatte grupper som vil kunne få utfordringer med høyere egenbetaling, økes rammetilskuddet med 50 mill. kroner i 2021. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne Smitteverntiltakene i forbindelse med utbruddet av covid-19 har gitt økt belastning for pårørende av barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen foreslår å øke rammetilskuddet med 100 mill. kroner som en engangsbevilgning begrunnet med behovet for å gi et godt habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Midlene gis med en særskilt fordeling (tabell C). Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Helse- og omsorgsdepartementet.

5 Drifts- og investeringsbudsjett

Teksten som følger, er basert på kommunedirektørens fremlegg av 19.11.2020 og hensyntar ikke eventuelle endringer fra formannskapet og kommunestyrets behandling.

Endringene vil fremkomme av protokollene fra formannskapet møte 26.11.2020 og kommunestyrets møte 10.12.2020.

5.1 Økonomiske rammer

Prisstigning og lønnsvekst

Økonomiplanen er satt opp i faste priser (2021-kroner). Årlig pris- og lønnsvekst i kommunesektoren er på 2,7 %, herav 2,2 % i forventet lønnsvekst.

Våler kommune budsjetterer pensjonsutgifter med 15,0 % av lønn i perioden, med unntak for sykepleiere og undervisningspersonell der premien er satt til hhv 15,0 % og 11,8 %. Pensjonspremien vil variere betydelig år for år. Lønnsoppgjør, trygdeoppgjør, antall uføretrygdete og kapitalmarkedet er viktige faktorer som påvirker.

Finansielle inntekter og utgifter

Aksjeutbytte fra Østfold Energi AS er budsjettert med 800 000,-. Det er (som tidligere) verken budsjettert gevinst eller tap på finansielle instrumenter.

Renteinntekter er basert på gjennomsnittlig inntestående i bank.

Deler av Våler kommunes låneportefølje er knyttet opp mot pt-rente, 3 mnd. NIBOR-rente og 20 % fast rente.

Norges Banks styringsrente er nå på 0,0 %. Hvordan markedrentene endrer seg har ikke alltid direkte sammenheng med Norges Banks styringsrente. Markedsrentene påvirkes også av mange andre faktorer og vil ikke nødvendigvis følge Norges Banks renteutvikling slavisk.

I økonomiplanen har kommunedirektøren benyttet Kommunalbankens anbefalte rentekurve for lån. Den bygger på Norges Banks anslag på Nibor (styringsrenten tillagt pengemarkedspåslaget), samt siste prognose på pengemarkedsrenten fra Statistisk Sentralbyrå tillagt Kommunalbankens margin over Nibor. Renten forventes å øke noe hvert år, men fortsatt være på svært lave nivåer.

Frie inntekter

Skatt og rammetilskuddet er i utgangspunktet ført opp med prognosebeløpet som er angitt for Våler i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021.

	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
RAMMETILSKUDD FRA STATEN	157 057 000	147 230 000	159 000 000
INNTEKSTSUTJEVNING		18 266 000	21 000 000
SKATT PÅ INNTÉKT OG FORMUE	145 443 000	158 339 000	156 000 000
SUM FRIE INNTÉKTER	302 500 000	323 835 000	336 000 000

Norske kommuner får hovedtyngden av sine inntekter bestemt gjennom det kommunale inntektssystemet. Prinsippet som ligger til grunn for dette systemet er å sikre at alle kommuner i prinsippet har økonomisk evne til å gi sine innbyggere et likeverdig tilbud når det gjelder sentrale velferdstjenester uavhengig av kostnadsstruktur eller inntektsnivå.

Nivået for Våler kommunes skatteinntekter er i budsjettet for 2021 på 84,4 % av landsgjennomsnittet.

Det ordinære rammetilskuddet tar utgangspunkt i et innbyggertilskudd som fordeles med et likt beløp per innbygger. Innbyggertilskuddet korrigeres videre for utgiftsutjevning, beregnet etter såkalte objektive kriterier, kostnadsnøkler. Etter disse «objektive kriterier» betraktes Våler som en middels lett / tungdreven kommune.

Gebyrer

Gitt vedtak i henhold til kommunedirektørens forslag vil husholdningene få følgende endringer i sine gebyrer (se side 44):

- Avløp øker med 7,5 %.
- Feiing reduseres med 2,6 %.
- Husholdningsrenovasjon reduseres med 3,0 %.
- Slamtømming økes med 4,8 %.

5.2 Budsjetter

Konsekvensjustert budsjett

Konsekvensjustert budsjett 2021 (en ren videreføring av aktivitetene i 2020 korrigert for lønnsøkning og sentrale og lokale vedtak med økonomiske konsekvenser) i tillegg til budsjettavlastende og budsjettbelastende tiltak, gir positivt netto driftsresultat på 16,0 mill. i 2021.

For økonomiplanperioden gir konsekvensjustert budsjett følgende netto driftsresultater:

	B 2021	B 2022	B 2023	B 2024
Netto driftsresultat	16 000 000	14 200 000	10 100 000	4 600 000

Samlet for økonomiplanperioden gir dette et positivt netto driftsresultat på 44,9 mill.

I tabellene som følger viser budsjettbelastende og budsjettavlastende tiltak. Det er viktig for kommunedirektøren å understreke at tiltak som er satt opp her, og som er listet som et og et tiltak, i stor grad er tiltak som henger sammen og som er avhengige av hverandre.

Budsjettavlastende tiltak drift

Kommunedirektøren har valgt å iverksette budsjettavlastende tiltak slik:

	2021	2022	2023	2024
Helse og velferd				
Redusere 8 plasser ved sykehjemmet	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Redusere budsjett for Helseteam asylmott:	-400	-400	-400	-400
Redusere økonomisk sosialhjelp	-500	-500	-500	-500
Oppvekst og kultur				
Kutt andre driftsutgifter	-3 084	-3 084	-3 084	-3 084
Gjennomføre opplæring VO selv	-50	-50	-50	-50
Oppsigelser av abb. og lisenser	-130	-130	-130	-130
Besparelse skyssutgifter	-200	-200	-200	-200
Barnevern, avsluttet abb. på Familia mobili	-36	-36	-36	-36
Miljø og teknikk				
Serviceavtaler	-110	-110	-110	-110
Reduserte energikostnader	-320	-320	-320	-320
Renholdskostnader	-150	-150	-150	-150
Redusert veivedlikehold	-100	-100	-100	-100
Redusert kostnader til arbeidstøy	-20	-20	-20	-20
Stabene				
Kutt lønnsmidler og konsulentkjøp	-3 600	-3 600	-4 000	-4 000
Sum totalt budsjettavlastende tiltak	-10 200	-10 200	-10 600	-10 600

Budsjettbelastende tiltak drift

Kommunedirektøren ser behov for de nedenstående budsjettbelastende tiltak i økonomiplanen

	2021	2022	2023	2024
Helse og velferd				
Uloba prisøkning	600	600	600	600
Legevakt prisøkning	500	500	500	500
Økt årsverk kjøkken	300	300	300	300
Kommunedirektørens stab kommunale planer				
Rammeavtale planarbeid	700	0	0	0
Stab HR og adm.				
Ny ansatt arkivleder	950	950	950	950
Sum totalt budsjettbelastende tiltak	3 050	2 350	2 350	2 350

5.3 Investeringer

Nedenstående investeringstiltak er aktivert i økonomiplanen, hvor 4 er finansiert med låneopptak; Kjøp av PC/Ipad/tavler skole, Ny Kirkebygden skole, strategisk eiendomskjøp og Investeringer selvkost. Kommunedirektøren foreslår å finansiere følgende investeringer på drift; Digitalisering/IKT, Elektronisk medisinshåndtering og Investeringer på miljø og teknikk. Tiltakene fremkommer av nedenstående tabeller.

Investering stab økonomi, innkjøp og IT

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Digitalisering/IKT-utstyr	2 000	2 000	2 000	2 000	Egenfin
Digitalisering/IKT-utstyr	2 500	1 500	1 500	1 500	Lån
Sum	4 500	3 500	3 500	3 500	

Budsjett 2021 | Økonomiplan 2021-24

Investering Helse og velferd

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Ny investering Elektronisk medisinbehandling	1 200	0	0	0	Egenfin
Sum investeringer	1 200	0	0	0	

Investering Miljø og teknikk

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Utstyr, transportmidler, maskiner	500	500	500	500	Egenfin
Rehabilitering veier, bruer	1 000	1 000	1 000	1 000	Egenfin
Rehabilitering kommunale bygg	500	500	500	500	Egenfin
Nye ladestasjoner for elbiler	500				Egenfin
Tenniskap langs kommunale veier	500				Egenfin
Sum	3 000	2 000	2 000	2 000	

Ny Kirkebygden skole

Beløp i 1000

	Kostnadsramme	Økonomiplan				Finansiering
		Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Ny Kirkebygden skole	400 000	10 000	90 000	150 000	150 000	Lån
Sum investeringer		10 000	90 000	150 000	150 000	

Kommunedirektøren stab

Beløp i 1000

	Kostnads ramme	Økonomiplan				Finansieri ng
		Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	
Strategisk eiendomskjøp		10 000				Lån
Sum investeringer		10 000	0	0	0	

Investering Selvkost

Beløp i 1000

	Økonomiplan				
	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Finansiering
Rehabilitering avløpsnett	6 100	1 300	1 700	1 700	Lån
Sum investeringer	6 100	1 300	1 700	1 700	

5.4 Resultat

Kommunedirektørens forslag innebærer følgende netto driftsresultat i perioden:

	2020	2021	2022	2023	2024
Netto driftsresultat	1 971	-16 000	-14 200	-10 100	-4 600
Netto resultatgrad av sum driftsinntekter	-0,4 %	3,5 %	3,1 %	2,2 %	1,0 %

Driftsnivået/tjenesteomfanget ligger over TBUs anbefalte resultatgrad på minimum 1,8 % for årene 2021, 2022 og 2023. For året 2024 blir resultatgraden 1,0 %. Årsaken til at 2024 viser et svakere resultat er at finanskostnadene til bygging av ny kirkebygden skole slår inn.

5.5 Langsiktig lånegjeld og fond

Langsiktig lånegjeld

Gitt vedtak i henhold til kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan vil Våler pr 31.12 de respektive årene ha langsiktig lånegjeld som skal dekkes av frie inntekter (lånegjeld selvkost og Husbank til videreutlån er ikke med) i henhold til nedenstående tabell. Tabellen viser at vi har en gjeldsgrad

Budsjett 2021 | Økonomiplan 2021-24

for 2020 som er 53,6 %, 2021 er den 53,7 %, 2022 er den 68,3 %, 2023 er den 93,4 % og for 2024 er den 118,7 %. Årsaken til de store endringene utover økonomiplanperioden er byggingen av nye Kirkebygden skole.

	2020	2021	2022	2023	2024
Gjeld (1 000kr)	235 600	243 600	310 800	425 000	539 900
Gjeld i prosent av sum driftsinntekter	53,6 %	53,7 %	68,3 %	93,41 %	118,66 %

Fond

Faktisk fondsbeholdning, under samme forutsetning som ovenfor, vil pr 31.12 de respektive år være i henhold til nedenstående tabell.

	2020	2021	2022	2023	2024
Disposisjonsfond (1 000kr)	49 566	60 506	71 506	78 406	83 006
I prosent av sum driftsinntekter	11,3 %	13,3 %	15,7 %	17,2 %	18,2 %

Størrelsen på disposisjonsfondet ligger på et tilfredsstillende nivå i hele planperioden. Den gode beholdningen gir sikkerhet for uforutsette negative endringer, og i økonomiplanperioden er det lagt opp til å finansiere en del av investeringene.

Det er også lagt inn beregnet lønnsjustering basert på anbefalt deflator på 2,5 % i disposisjonsfondet på 4,0 mill.

Kommunedirektørens forslag

1. Tallbudsjettet vedtas slik det framgår av oppstillingene / oversiktene:
Budsjettskjema 1 A og 1 B, Budsjettskjema 2 A og B.
2. Fra 1.8.2021 justeres satsene for foreldrebetaling i kommunale barnehager slik:
 - 2.1. hel plass kr 3 220,- per mnd. (kr 3 135,- per mnd. i 2020)
 - 2.2. delt plass, 3 dager pr. uke kr 2 250,- per mnd. (kr 2 135,- per mnd. i 2020)Fra 1.8.2021 justeres satsene for matpenger slik:
 - 2.3. matpenger, hel plass kr 410,- per måned., 3 dager per uke kr. 250,- per måned.
3. Fra 1.8.2021 justeres satsene for foreldrebetaling i skolefritidsordningene (SFO) som følger:
 - 3.1. hel plass kr 2 470,- per mnd. (kr 2 410,- i 2020)
 - 3.2. delt plass kr 1 560,- per mnd. (kr. 1 520,- i 2020)Ved henting av barn etter avslutning av den daglige åpningstiden i ordningen kan det faktureres tilleggsbetaling på kr. 170,- per påbegynt time.
4. Fra 1.1.2021 videreføres gjeldende billettsatser for folkebadet:
 - 4.1. For voksne kr 70,- (kr 70,- i 2020)
 - 4.2. For barn kr 40,- (kr 40,- i 2020).
5. Fra 1.1.2021 justeres de årlige festeavgiftene på kirkegårdene slik:
 - 5.1. Grav: kr 230,- (kr 225 i 2020)
 - 5.2. Engangssum for å ligge i navnet minnelund opprettholdes på kr 5 000,-.
6. Fra 1.1.2021 fastsettes prisen ved utleie av Vålerhallen, til andre formål enn trening av barn og unge under 20 år i regi av lokale lag og foreninger, til kr 450,- per time (kr 440,- i 2020) for hel hall.
Ved leie av 1/3 og 2/3 hall reduseres leiesatsen forholdsmessig.

7. Fra 1.1.2021 heves utleieprisene slik:
 - 7.1. Festsalene i Herredshuset fra kr 3 400,- til kr 3 500,-
 - 7.2. Grendesalen i Kirkebygden barnehage fra kr 3 400,- til kr 3 500,-
 - 7.3. Kantina i dagsenteret på helse og sosialsenteret leies ikke ut.
8. Fra 1.1.2021, eller fra den tid deretter da det lovlig kan foretas, heves med 2,7 %, avrundet oppad til nærmeste hele krone: maksimalhusleie i omsorgsboligene. Ved inngåelse av ny leiekontrakt fastsettes ny husleie inntil gjengs leie for den aktuelle bolig.
9. Fra 1.1.2021 heves satsen for strøm, oppvarming og vaktmestertjenester mv. i omsorgs- og trygdeboligene med 2,7 %, avrundet til nærmeste hele tikrone (fra kr. 1 870,- til kr. 1 920,-).
10. Fra 1.1.2021, eller fra den tid deretter da det lovlig kan foretas, heves leieprisen i ungdomsboligene med 2,7 %, avrundet oppad til nærmeste hele krone. Ved inngåelse av ny leiekontrakt fastsettes ny husleie inntil gjengs leie for den aktuelle bolig.
11. Fra 1.1.2021, eller fra den tid deretter da det lovlig kan foretas, heves leieprisene i sosial- og tjenesteboligene med 2,7 %, avrundet oppad til nærmeste hele krone. Ved inngåelse av ny leiekontrakt fastsettes ny husleie inntil gjengs leie for den aktuelle bolig.
12. For 2021 fastsettes betaling for vask av tøy til kr. 80,- per kg tøy, og vask og rulling av duker til kr. 160,- per løpemeter. Beløpene er ekskl. mva.
13. For 2021 fastsettes følgende betalingssatser i pleie- og omsorgstjenestene:
 - Egenbetaling for korttidsopphold/rehabiliteringsopphold: Døgnopphold: Maks. egenandel iht. forskrift.
 - Dag/natt-opphold: Maks. egenandel iht. forskrift.
 - Beboers inntekt legges til grunn for beregning av vederlag på langtidsplass.
 - Tilkjørt middag til beboere på helse- og sosialsenteret per porsjon kr. 82,-
 - Tilkjørt middag til hjemmeboende kr 85,-.
 - Tørrmat (frokost/kvelds) kr. 49,- per stk.
 - Tjenesten trygghetsalarm:
 - Minstesats for de med inntekt under 2 G settes til kr. 110 pr. mnd.
 - For de med inntekt over 2 G kr. 250,- per mnd. og digitale trygghetsalarmer kr. 350,- per mnd.
 - Egenbetaling for hjemmehjelp (praktisk bistand) holdes uendret.

Budsjet 2021 | Økonomiplan 2021-24

Alternativ	1	2	3	4	5
Inntekt	(Inntil 2G)	(2G – 3G)	(3G – 4G)	(4G – 5G)	(Over 5G)
Enhetspris (time)	67	168	270	355	387
Start abonnement etter	3 timer	10 timer	15 timer	15 timer	15 timer
Abonnementspris per måned	201	1 668	4 048	5 330	5 809

14. Fra 1.1.2021 økes årsgebyret for kloakk med 5,4 % (til nærmeste tikkone) til kr. 2 100,- (1 990,- i 2020) på fast gebyr og kr. 31,92 i forbruksgebyr (30,29 i 2020) per kbm. Beløpene er ekskl. mva.

14.1. Pris for stipulert mengde settes lik pris for målt mengde pr. kubikkmeter (kbm).

14.2. Ved manglende vannmåleravlesning ilegges et gebyr tilsvarende inkassosatsen samt at forbruket stipuleres likt med siste årsavlesning.

Ved manglende avlesning utover to år blir avlesning foretatt av kommunen/ Våler vannverk og det ilegges et avlesningsgebyr tilsvarende inkassosatsen x 2.

15. Tilknytningsavgiftene for kloakk i 2021 fastsettes til kr. 21 000,- ekskl. mva. per boenhet (kr 21 000,- i 2020).

16. Avgiften for slamtømming per gang for 2021 økes med 4,8 % til kr. 1 646,- ekskl. mva. (1 570,- i 2020).

Slamtømming fellesanlegg (må bruke faktor v/fakt.) økes med 4,8 % til kr. 1 646,- ekskl. mva. (1 570,- i 2020)

Slamtømming innen 24 timer økes med 4,8 % til kr. 438,- ekskl. mva. (417,- i 2020)

17. Fra 1.1.2021 økes renovasjonsgebyrene med 3,0 %.

18. Fra 1.1.2021 reduseres feieravgiften per pipeløp for boliger med 2,3 % til kr. 580,- (kr 593,- i 2020).

Fra 1.1.2020 reduseres feieravgiften pr. pipeløp for fritidsboliger med 2,3 % til kr. 290,- (kr 297,- i 2020).

Beløpene er ekskl. mva.

19. Fra 1.1.2021 fastsettes gebyrer for plan- og byggesaksbehandling i tråd med vedlagte betalingsregulativ.

20. Fra 1.1.2021 fastsettes gebyrer etter gebyrforskrift i medhold av matrikkelloven i tråd med vedlagte betalingsregulativ.

21. Gebyr etter «Lokal forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll av utslipp av avløpsvann i Våler kommune» fastsettes for 2021 til kr. 1 040,- per år (kr 1 010,- i 2020).
22. For eiendomsskatt gjelder:
- I medhold av Lov om eiendomsskatt til kommunane, lov av 06.06.1975 nr. 29 §§ 2 og 3 skrives det ut eiendomsskatt i 2021 etter utskrivningsalternativet i lovens § 3, litra a; faste eiendommer i hele kommunen.
 - Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med 3/7 del i 2021 (overgangsregel til §§ 3 og 4).
 - Skattegrunnlaget for boliger og fritidsboliger blir satt til skattetakst multiplisert med 0,7. jf. § 8 A-2 (1).
 - Eiendomsskattesatsen reduseres med 1,0 promille og settes til 4,0 promille for 2021, jf. § 13.
 - Med hjemmel i Eiendomsskattelovens § 7 kan kommunestyret etter søknad fritta følgende eiendommer for eiendomsskatt:
Eigedomar åt stiftingar og institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten.
Bygning som har historisk verdi, gjennom fredningsvedtak jfr. Lov om kulturminner.
 - Med hjemmel i Eiendomsskattelovens § 28 kan formannskapet etter søknad fritta for eiendomsskatt dersom særlege grunner gjør det særskilt urimelig å kreve inn eiendomsskatten.
 - Innbetaling av eiendomsskatt fordeles på 3 terminer alternativt 1 eller 12 terminer, jf. § 25.
 - Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte rammer og retningslinjer for eiendomsskatt, vedtatt av skattetakstnemnda og overskattetakstnemnda 17.08.2011.
23. Likviditeten anses tilstrekkelig i 2021, og det treffes derfor ikke særskilte vedtak.
24. Ved utsendelse av papirfakturaer er det et faktureringsgebyr på kr. 45,- per faktura.
25. Til finansiering av foreslåtte investeringer tas det opp lån på 18 000 000,-. Det er ikke kommunestyrets forutsetning at kommunedirektøren må ta opp lån i budsjettåret hvis kommunedirektøren finner det hensiktsmessig å utsette slikt opptak til et senere år. Det legges opp til at det etableres en trekkrettighet på inntil 18,0 mill. i 2021.
26. Til finansiering av foreslåtte investeringer på selvkost tas det opp lån på 6 100 000,-.
27. Finansielle måltall
Kommunene skal forvalte økonomien sin slik at den økonomiske handleevnen blir ivarettatt over tid. Som et ledd i dette må alle kommuner vedta finansielle måltall. De skal være et verktøy for langsiktig styring av kommunenes økonomi.

Finansielle måltall for Våler kommune fastsettes til:

- Gjelden ikke overstiger 100 % av sum driftsinntekter.
- Handlingsregel om at kapitalutgiftene ikke bør overstige 6 % av frie inntekter.
- Netto driftsresultat - det som står igjen når alle driftsutgifter er dekket, skal være 1,8 % av sum driftsinntekter over tid.
- Disposisjonsfondet bør være på 8 % av sum driftsinntekter.

Kommunedirektørens forslag

Budsjett 2021 | Økonomiplan 2021-24

1A Bevilgningsoversikt - drift

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Rammetilskudd	-157 057	-147 230	-159 000	-159 000	-159 000	-159 000
Inntektsutjevning	0	-18 266	-21 000	-21 000	-21 000	-21 000
Inntekts- og formueskatt	-145 443	-158 339	-156 000	-156 000	-156 000	-156 000
Eiendomsskatt	-18 072	-16 000	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
Andre generelle driftsinntekter	-14 936	-8 052	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Sum generelle driftsinntekter	-335 508	-347 887	-358 000	-358 000	-358 000	-358 000
Sum generelle midler bevilget til drift	334 150	336 572	335 000	334 300	333 900	333 900
Avskrivninger	14 379	7 301	15 000	15 000	15 000	15 000
Sum netto driftutgifter	348 529	343 873	350 000	349 300	348 900	348 900
Brutto driftsresultat	13 020	-4 014	-8 000	-8 700	-9 100	-9 100
Renteinntekter	-5 089	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Utbytte	-1 775	-800	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-	-	-	-	-	-
Renteutgifter	5 698	5 500	4 000	5 500	7 500	9 000
Avdrag på lån	11 944	10 585	6 000	7 000	9 500	13 500
Netto finansinntekter- /utgifter	10 778	13 285	7 000	9 500	14 000	19 500
Motpost avskrivninger	-14 379	-7 301	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Netto driftsresultat	9 420	1 970	-16 000	-14 200	-10 100	-4 600
Overføring til investering	-	-	5 060	3 200	3 200	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-	-	-	-	-	-
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-9 420	-1 970	10 940	11 000	6 900	4 600
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	-9 420	-1 970	16 000	14 200	10 100	4 600
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-0	0	0	0	0	0

Regnskapsskjema 1 B - Driftsregnskapet

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Kommunaldirektørens stab	6 537	6 807	4 400	3 700	3 300	3 300
Stab økonomi, innkjøp og IT	6 337	5 361	10 500	10 500	10 500	10 500
Stab HR og administrasjon	5 422	7 798	11 100	11 100	11 100	11 100
Stab IKT, innovasjon og utvikling	5 976	5 892	-	-	-	-
Rammeområdet Oppvekst og kultur	163 129	167 480	166 500	166 500	166 500	166 500
Rammeområde helse og velferd	116 698	113 741	115 000	115 000	115 000	115 000
Rammeområdet Miljø og teknikk	27 434	29 493	27 500	27 500	27 500	27 500
Overføringer og finans	2 617					
Sum bevilgninger drift, netto	334 150	336 572	335 000	334 300	333 900	333 900

Budsjett 2021 | Økonomiplan 2021-24

Økonomisk oversikt drift

	Økonomiplan					
	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Beløp i 1000						
Rammetilskudd	-157 057	-147 230	-159 000	-159 000	-159 000	-159 000
Inntektsutjevning		-18 266	-21 000	-21 000	-21 000	-21 000
Inntekts- og formueskatt	-145 443	-158 339	-156 000	-156 000	-156 000	-156 000
Eiendomsskatt	-17 620	-16 000	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
Andre skatteinntekter	-10	-	-	-	-	-
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-16 540	-8 052	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Overføring og tilskudd fra andre	-60 864	-48 412	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Brukerbetalinger	-15 811	-15 079	-16 000	-17 000	-17 000	-17 000
Salgs- og leieinntekter	-26 155	-27 912	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Sum driftsinntekter	-439 500	-439 290	-454 000	-455 000	-455 000	-455 000
Lønnsutgifter	228 000	230 000	231 000	231 300	230 900	230 900
Sosiale utgifter	58 594	69 000	66 000	66 000	66 000	66 000
Kjøp av varer og tjenester	129 560	111 976	115 000	115 000	115 000	115 000
Overføring og tilskudd til andre	22 223	17 000	19 000	19 000	19 000	19 000
Avskrivninger	14 379	7 300	15 000	15 000	15 000	15 000
Sum driftsutgifter	452 757	435 276	446 000	446 300	445 900	445 900
Brutto driftsutgifter	13 256	-4 014	-8 000	-8 700	-9 100	-9 100
Renteinntekter	-3 232	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Utbytte	-1 857	-800	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-2 159	-	-	-	-	-
Renteutgifter	5 698	5 500	4 000	5 500	7 500	9 000
Avdrag på lån	12 091	10 585	6 000	7 000	9 500	13 500
Netto finansutgifter	10 542	13 285	7 000	9 500	14 000	19 500
Motpost avskrivning	-14 379	-7 300	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Netto driftsresultat	9 419	1 971	-16 000	-14 200	-10 100	-4 600
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	-	-	5 060	3 200	3 200	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-	-	-	-	-	-
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-9 419	-1 971	10 940	11 000	6 900	4 600
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	-	-	-	-	-	-
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	-0	0	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

2A Økonomisk oversikt - investering

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Investering i varige driftsmidler	51 307	16 975	28 700	95 500	155 500	155 500
Tilskudd til andres investeringer	-	-				
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	850	-				
Utlån av egne midler	6 486	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Avdrag på lån	971	600	600	600	600	600
Sum investeringsutgifter	59 614	25 575	37 300	104 100	164 100	164 100
Kompensasjon for merverdiavgift	-8 395	-3 395	-5 740	-19 100	-31 100	-31 100
Tilskudd fra andre	-396					
Salg av finansielle anleggsmidler						
Utdeling fra selskaper						
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-11 721	-600	-600	-600	-600	-600
Bruk av lån	-37 368	-10 307	-18 000	-73 200	-121 200	-124 400
Bruk av lån til videreutlån		-8 000	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Sum investeringsinntekter	-57 880	-22 302	-32 340	-100 900	-160 900	-164 100
Overføring fra drift	0	0	-4 960	-3 200	-3 200	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundne investeringsfond	-1 734	-3 273				
Dekning av tidligere års udekket beløp		0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-1 734	-3 273	-4 960	-3 200	-3 200	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	-0	0	0	0	0

2B Bevilgningsoversikt - investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Økonomiplan			
			Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Rammeområde Kommunedirektørens stab			10 000			
Rammeområde Stab HR	223					
Rammeområde Stab Økonomi, innkjøp og IKT	21	1 850	4 500	3 500	3 500	3 500
Rammeområdet Oppvekst og kultur	45					
Rammeområde Helse og velferd			1 200			
Rammeområdet Miljø og teknikk	44 070	15 125	12 500	92 000	152 000	152 000
Sum 2B	44 359	16 975	28 200	95 500	155 500	155 500

Investeringer i aksjer og eiendeler

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	2019	2020	2021	2022	2023	2023
Sum investeringer i aksjer og eiendeler	0	0	0	0	0	0

Utlån

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Utlån Husbanken	6 486	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Sum utlån	6 486	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000

Budsjett 2021 | Økonomiplan 2021-24

Økonomisk oversikt drift - selvkost

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Overføring og tilskudd fra andre	-34	-50	-50	-50	-50	-50
Salgs- og leieinntekter	-13 111	-12 840	-12 483	-13 107	-13 763	-14 451
Sum driftsinntekter	-13 145	-12 890	-12 533	-13 157	-13 813	-14 501
Lønnsutgifter	1 778	2 126	2 405	2 458	2 512	2 567
Sosiale utgifter	554	579	522	533	545	557
Kjøp av varer og tjenester	6 500	6 500	6 676	6 709	6 743	6 777
Overføring og tilskudd til andre						
Avskrivninger	1 827	1 700	1 500	1 400	1 300	1 200
Sum driftsutgifter	10 659	10 905	11 103	11 101	11 100	11 101
Brutto driftsutgifter	-2 486	-1 985	-1 430	-2 056	-2 712	-3 400
Renteinntekter	-10	0	0	0	0	0
Utbytte						
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler						
Renteutgifter	1 800	1 702	1 400	1 400	1 400	1 400
Avdrag på lån	3 100	3 052	3 000	3 000	3 000	3 000
Netto finansutgifter	4 890	4 754	4 400	4 400	4 400	4 400
Motpost avskrivning	-1 827	-1 700	-1 500	-1 400	-1 300	-1 200
Netto driftsresultat	577	1 069	1 470	944	388	-200
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	-					
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-577	-1 069	-1 470	-944	-388	200
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0					
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	-					
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	-0	-0	0
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

2 A økonomisk oversikt -investering Selvkost

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Investering i varige driftsmidler	6 379	7 300	6 100	1 300	1 700	1 700
Tilskudd til andres investeringer						
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper						
Utlån av egne midler						
Avdrag på lån						
Sum investeringsutgifter	6 379	7 300	6 100	1 300	1 700	1 700
Kompensasjon for merverdiavgift						
Tilskudd fra andre						
Salg av finansielle anleggsmidler						
Utdeling fra selskaper						
Mottatte avdrag på utlån av egne midler						
Bruk av lån	-6 379	-7 300	-6 100	-1 300	-1 700	-1 700
Bruk av lån til videreutlån						
Sum investeringsinntekter	-6 379	-7 300	-6 100	-1 300	-1 700	-1 700
Overføring fra drift						
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond						
Netto avsetninger til eller bruk av ubundne investeringsfond						
Dekning av tidligere års udekket beløp						
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	0	0	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

2B Bevilgningsoversikt - investering selvkost

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Rammeområde selvkost	6 379	7 300	6 100	1 300	1 700	1 700
Sum 2B	6 379	7 300	6 100	1 300	1 700	1 700

Vedlegg:

Forskrift om gebyr for plan- og byggesaksbehandling

1. Generelle bestemmelser

1.1. Formål.

Alle som får utført tjenester, som omfattes av denne forskriften skal betale gebyr. Gebyret skal ikke overskride kommunens nødvendige kostnader på sektoren. Betaling av gebyr er et vilkår for å få utført tjenesten det søkes om. Tjenester som nevnt i første ledd gjøres betinget av at gebyr er innbetalt dersom gebyret er over kr. 100 000,-.

1.2. Gebyr

Gebyret fastsettes på grunnlag av de satser som gjelder når fullstendig søknad foreligger. Det er bruksarealet, BRA, som skal benyttes ved beregningene. Gebyret utregnes etter minstesats (M) som er satt til kroner 2 490,- med unntak av plansaker. Minstebeløpet justeres pr.1 januar hvert år som følge av kommunestyrets vedtak om generell prisjustering. Det svares ikke morarente av for høyt eller for lavt beregnet gebyr.

1.3. Særskilte kostnader.

Nødvendige utgifter til tinglysning og annet som kommunen utreder som ledd i behandlingen betales i tillegg til fastsatt gebyr, med unntak der det fremkommer spesifikt i regulativet. Dersom kommunen engasjerer sakkyndig bistand, jf. pbl. § 33-1, betales slike utgifter i tillegg til fastsatt gebyr.

1.4. Klageadgang.

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages. Slikt gebyr er en oppfølging av gebyrregulativet, og ikke et enkeltvedtak i henhold til forvaltningslovens bestemmelser

2. Byggesak

Byggesaksgebyret inkluderer midlertid brukstillatelse og ferdigattest.

1.1. Tilbygg, påbygg, ombygging, garasje, uthus, bruksendring og liknende etter plan- og bygningslovens kapittel 20.

Tiltak 0 – 30 m ²	2 560,-
Tiltak 31 - 70 m ²	5 120,-
Tiltak 71 -100 m ²	7 680,-
Tiltak over 100 m ²	10 240,-

1.2. Eneboliger, tomannsboliger, fritidsboliger.

Enebolig/fritidsbolig 0 – 70 m ²	17 920,-
Enebolig/fritidsbolig 71 – 150 m ²	23 035,-
Enebolig/fritidsbolig 151 - 250 m ²	28 170,-
Enebolig/fritidsbolig > 250 m ²	30 720,-
Tillegg for sekundærleilighet	5 120,-
Tomannsbolig	30 720,-
1.3. Rekkehus, blokker med mer, inkl. en brukstillatelse/ferdigattest	
Arealenhet 0 - 70 m ²	17 920,-
Arealenhet 71 - 150 m ²	23 035,-
Arealenhet 151 - 250 m ²	28 170,-
Arealenhet > 250 m ²	30 720,-
Bygg med flere leiligheter (samme bygningskropp): For leiligheter av lik størrelse og utforming betales full sats for en leilighet, deretter 50 % av hovedsats for overskytende antall leiligheter.	
1.4. Nybygg, større til- og påbygg som ikke hører inn under 2-1 til og med 2-3.	
0 – 200 m ²	23 035,-
Tillegg for arealer 201 3000 m ² per påbegynte	
Arealintervall à 100 m ²	5 120,-
Tillegg for arealer > 3000 m ²	7 680,-
1.5. Andre tiltak	
Skilter, støttemurer, skjermvegger, innhegninger rehabilitering av skorstein	2 560,-
Tekniske installasjoner, terrenginngrep, utomhusplaner, bassenger, brønner, dammer, brygger, forstøtningsmur, transformator, frittstående mur, fasadeendringer etc.	5 120,-
Felles tekniske installasjoner	12 800,-
Riving, vesentlig endring/reparasjon/rehabilitering	
0 – 70 m ²	2 560,-
71-150 m ²	5 120,-

>150 m ²	7 680,-
Andre mindre søknadspliktige tiltak, plattinger, terrasser, fasadeendringer etc.	2 560,-
1.6. Deling av eiendom	
Deling av eiendom	6 400,-
1.7. Driftsbygninger i landbruket, pb. §§ 20-3 og 20-4	
Arealenhet 0 – 200 m ² (arealenhetene akkumuleres)	5 120,-
Arealenhet 201 – 500 m ²	7 680,-
Arealenhet 501 – 1000 m ²	12 800,-
Arealenhet > 1001 m ²	15 360,-
Tillegg for driftsbygning med husdyrrom	2 560,-
1.8. Igangsettingstillatelse	
Igangsettingstillatelse	3 840,-
1.9. Tilsynsgebyr	
Det betales et tilsynsgebyr i alle saker med krav om ansvarsrett. Kommunen kan bortfalle krav om tilsynsgebyr dersom arbeidets art og omfang tilsier dette.	2 560,-
1.10. Godkjenning personlig ansvarsrett	
Godkjenning av personlig ansvarsrett som selvbygger, jfr. Byggesaksforskriften 10 § 6-8	2 560,-
1.11. Dispensasjon	
Det kreves gebyr, fast sats, for hvert forhold som krever dispensasjon fra bestemmelsene i plan- og bygningsloven, teknisk forskrift og/eller arealplaner. Dersom dispensasjonen etter kommunens vurdering fremstår som særlig kurant betales halv sats	11 445,-
1.12. Mindre endring av gitt tillatelse	

Mindre endring av gitt tillatelse	2 560,-
1.13. Søknadspliktige endringer av gitt tillatelse	
For behandling av endret søknad eller tillatelse betales et tilleggsgebyr på 25 % av opprinnelig gebyr. Tilleggsgebyr tilkommer ikke dersom endringen er fremmet for å imøtekomme merknader, klager og/eller saker av mindre vesentlige betydninger, eksempelvis tilpasninger	% - vis variabel
1.14. Fornyelse av gitt tillatelse	
For fornyelse av gitt tillatelse som er bortfalt, betales 25 % av satsene i gjeldende regulativ. Dette forutsetter at det ikke er endringer i prosjektet, planstatus for området, lover og forskrifter som berører prosjektet, og/eller det er bygget eller planlegges nye tiltak som berører prosjektet.	%-vis variabel
1.15. Midlertidig brukstillatelse	
Midlertidig brukstillatelse utover hva som er inkludert (forlengelse)	2 560,-
1.16. Avslag og søknader som trekkes	
Dersom det gis avslag på søknad om tiltak betales gebyr med 50 % av ordinær sats, det samme gjelder for søknader som trekkes hvor saksbehandlingen er påstartet. Gebyr for behandling av dispensasjonssøknad, jfr. Regulativets pkt. 2-12 reduseres ikke.	%- vis variabel
1.17. Igangsetting uten tillatelse	
Igangsetting uten tillatelse/oppfølging av pbl. kap. 32.	
Inntil 5 timer merarbeid	5 120,-
Inntil 10 timer merarbeid	10 240,-
Tillegg utover 10 timers merarbeid per påbegynt time	770,-
Satser ilegges i tillegg til ordinært søknadsgebyr.	
Overtredelsesgebyr iht. pbl. § 32 kan også ilegges.	

1.18. Tilleggsgebyr per time utover «normal» saksbehandlingstid.

Faktura for tilleggsarbeid gjelder kun de forhold der merarbeidet uten tvil ikke dekkes opp av ordinært gebyr 770,-

1.19. Veiledning/rådgivning per time

Veiledning/rådgivning per time utover generell rådgivning 770,-

1.20. Behandling av avfallsplan

Behandling av avfallsplan 2 560,-

1.21. Arealberegning

Areal på bygg beregnes som bruksareal etter NS3940. I rom med høyde over 4,9 meter skal arealet kun medregnes en gang, men dersom det senere innredes flere etasjer skal det beregnes fullt gebyr for det nye arealet. Bruksareal under terreng medtas. For tiltak som ikke har noe bruksareal, beregnes arealet etter tiltakets flateinnhold.

1.22. Betaling

Betaling skjer etter det regulativ og med de satser som gjelder på søknadstidspunktet. Gebyrene justeres per 1. januar hvert år, som følge av kommunestyrets vedtak om generell prisjustering.

Dersom kommunen engasjerer sakkyndig bistand betales slike utgifter i tillegg til fastsatt gebyr, jf. pbl. § 33-1.

Når beregnet gebyr blir åpenbart urimelig, kan kommunestyret eller den det bemyndiger fravike betalingsregulativet.

3. Plansaker

3.1. Detaljreguleringsplan, pbl. § 12-3.

Det betales gebyr etter planområdets størrelse etter følgende satser:

0 til og med 3.000 m ²	43 000,-
3001 til og med 6000 m ²	65 000,-
6001 til og med 10000 m ²	85 000,-
10001 til og med 20000 m ²	105 000,-

Tillegg for hver påbegynt 10000 m² over 20000 m² 10 000,-

Det skal i tillegg betales gebyr for det bruksareal (BRA) som planen gir mulighet for både ved nybygging og for bruksendring av eksisterende bygg, Bruksareal under terreng skal medregnes.

0 til og med 1000 m ²	30 000,-
1001 til og med 3000 m ²	50 000,-
3001 til og med 5000 m ²	70 000,-
5001 til og med 10000 m ²	90 000,-
10001 til og med 20000 m ²	100 000,-
20001 til og med 30000 m ²	130 000,-
30001 til og med 40000 m ²	140 000,-
40001 til og med 50000 m ²	150 000,-
50001 til og med 70000 m ²	160 000,-
over 70000 m ²	180 000,-

Det skal ikke beregnes gebyr for arealer som reguleres til offentlig grønnsstruktur- og friluftsmål, Inf, verneområder samt eksisterende offentlige trafikkområder.

For behandling av flere alternative planforslag betales et tilleggsgebyr på 25 % av satsene i første og andre ledd for hvert ekstra planforslag. Ved endring eller utvidelser av planer skal det ikke beregnes gebyr for områder kommunen ønsker å ta med i reguleringsplanen i tillegg til forslagsstillers ønsker/behov, dersom det ikke er direkte planfaglige grunner til dette. Hensikten er å få oppdaterte planer med et naturlig geografisk omfang.

3.2. Endring reguleringsplan, pbl. § 12-14, 1. ledd, jf. § 12-13

Inkl. kunngjøringskostnader 30 000,-

3.3. Mindre reguleringsendring, pbl. § 12-14, 2. ledd

20 000,-

3.4. Konsekvensutredning

For planer som krever konsekvensutredning, tas et tilleggsgebyr etter antall tema som må utredes.

For planer som krever konsekvensutredning av 1-3 tema 15 000,-

For planer som krever konsekvensutredning av 4 eller flere tema 25 000,-

3.5. Oppstartsmøte reguleringsplan 12 000,-

3.6. Timepris

For arbeid eller møter som ikke faller direkte under punktene over,
Faktureres timepris for påbegynt time. 1 050,-

4. Gebyrregulativ for behandling av saker etter veglova

Behandling av gravemeldinger, veglova §§ 32 og 57 2 560

Gebyrer for oppmålingsavdelingen gjeldende fra 01.01.2021**Gebyr for arbeider etter Matrikkeloven**

(Lovens § 32, forskriftene § 16) Fastsettes som følgende for Våler kommune.

1. Oppretting av matrikkelenhet

Oppretting av grunneiendom og festegrunn og matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn, samt arealoverføring

Areal fra 0 – 249 m ²	10 800,-
Areal fra 250 – 499 m ²	18 300,-
Areal fra 500 – 1499 m ²	25 970,-
Areal fra 1500 – 2000 m ²	31 460,-
Areal fra 2001 – 20.000m ² –pr. påbegynt da.	2 150,-
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² –pr. påbegynt da.	1 057,-
Areal over 100.001 m ² – økning pr. påbegynt da.	708,-

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per tomt:

6 - 10 tomter	10 % reduksjon
11 - 25 tomter	15 % reduksjon
26 og flere	20 % reduksjon

2. Oppretting av uteareal på eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal pr. eierseksjon

Areal fra 0 – 50 m ²	7 190,-
Areal fra 51 – 250 m ²	10 800,-
Areal fra 251 – 500 m ²	14 430,-
Areal fra 501 – 1000 m ²	25 970,-
Areal fra 1001 – 2000 m ²	31 460,-
Areal fra 2001 – økning pr. påbegynt dekar	1.057,-

3. Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom.

Volum fra 0 – 2000 m ³	28 770,-
volum fra 2001 – 20.000m ³ pr. påbegynt 1000m ³	2 865,-
volum over 20.001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000m ³	1 448,-

4. Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

5. Innløsning av festetomt

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom skal det gjennomføres en oppmålingsforretning.

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensepunkt som er bestemt i Euf 89 og Ngo 48. De må videre kunne gjennomføres uten ny merking og måling.

7 189,-

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner, eller et geodetisk grunnlag som kan konverteres til EUREF89 gjennom en beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking i marka og måling.

10 800,-

For festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, og hvor man må holde full oppmåling kreves gebyr etter pkt. 1.

6. Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til punktene 1, 3 og 4. (Tidligere midlertidig forretning)

5 042,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning punkt 1

7. Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeide når saken blir trukket før den er fullført, må avvikles eller lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 1 og 2

8. Gebyr til kommunen når oppmålingsforretningsarbeidet delvis blir utført av kommunen, og delvis av andre.

Gebyr for utført arbeid der deler av arbeidet blir utført av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala regnet av totalgebyret brukes:

- a. Kommunens klargjøring 20 % Statens vegvesen 15%
- b. Varsling og forretningsmøte i marka 20 % Statens vegvesen 25%
- c. Teknisk arbeide og dokumentasjon 40 %
- d. Registreringsarbeid/slutføring 20 %

9. Grensejustering*Grunneiendom*

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 – 100 m ²	10 800,-
areal fra 101 – 500 m ²	14 430,-

10. Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³

volum fra 0 – 250 m ³	14 430,-
volum fra 251 – 1000 m ³	18 034,-

11. Oppmålingsforretning over spesielle arealer

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, almene friluftformål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på 25 220,-, og arbeid utover dette blir etter medgått tid.

12. Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For første punkt	2 675,-
For inntil 2 punkt	5 340,-
For overskytende punkt	708,-

13. Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

For første punkt	4 508,-
For inntil 2 punkt	8 780,-
For overskytende punkt	2 865,-

Dersom man ved klarleggingen får påvist eksisterende grensepunkt som ikke er innmålt/koordinatfestet, kan dette gjøres etter punkt 12. pkt.3 708,-

Dersom man står i ferd med å fjerne et eksisterende godkjent gml. grensemerke, pga. gravearbeid eller lignende, så vil vi gjerne ta arbeidet med å måle det inn dersom dere varsler oss på forhånd. Slik at koordinater på gamle merker ikke går tapt. 0,-

14. Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan kommunedirektøren eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

15. Utstedelse av matrikkelbrev

Nyutstedelser av matrikkelbrev:

Matrikkelbrev inntil 10 sider	190,-
Matrikkelbrev over 10 sider	380,-

Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen

16. Transformasjon av punkter for firma

Dersom noen skulle trenge hjelp til transformering av data mellom Euref89 og Ngo 48 eller noe annet system som vi kan transformere (har formler til) så vil dette prises for inntil 6 punkt m/ dokumentasjon på min.

708,-

Utover dette brukes vanlig timesats etter medgått tid, se under «Generelt om betaling»

Gebyrforskrifter for arbeider etter lov om seksjonering

Gjennomføring av oppmålingsforretning for grunnareal som inngår i en seksjon Gebyr fastsettes etter reglene i punkt 2.

Gebyr for arbeider etter eierseksjonsloven § 15

1. Oppretting av eierseksjoner, nybygg

1-3 seksjoner

6 536,-

4-8 seksjoner

9 808,-

Fra 9 seksjoner, tillegg pr. ny seksjon

539,-

Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner

2. Oppretting av eierseksjoner i eksisterende bygg

1-3 seksjoner

7 625,-

4-8 seksjoner

10 886,-

Fra 9 seksjoner, tillegg pr. ny seksjon

708,-

Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner

3. Reseksjonering, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie

1-3 seksjoner	13 073,-
4-8 seksjoner	16 340,-
Fra 9 seksjoner, tillegg pr. ny seksjon	1 088,-
Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner	

4. Befaring

Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyret kommer i tillegg til normale behandlingsgebyr

3 820,-

5. Sletting / oppheving av seksjonert sameie

Saksbehandling for å slette seksjoner på en eiendom

3 820,-

6. Saker som ikke blir fullført. Når saken ikke kan avsluttes, kommunen avslår søknaden eller søker trekke saken

Avsluttes en sak før saksbehandlingen er påbegynt, betales ikke gebyr.

Avsluttes en sak etter at saksbehandlingen er påbegynt: Lavest gebyr av 1/2 av gebyrsatsene etter «Oppretting av eierseksjoner, nybygg» og «Oppretting av eierseksjoner i eksisterende bygg» eller gebyr beregnet etter anvendt timer.

Generelt om betaling**1. Timepris**

For gebyr som skal regnes etter medgått tid jf. Regulativet, skal en bruke følgende timesats

1 058,-

2. Generelt

Gebyrene skal betales inn til kommunekassen etter regningsoppgave fra oppmålingsavdelingen

3. Betalingsbestemmelser

Betaling skjer etter det regulativ og de satser som gjelder på rekvisisjonstidspunktet.

Gebyret skal primært være betalt til kommunekassa før målebrev blir sendt til tinglysning.

Tinglysningsavgift kommer i tillegg til gebyrsatsene, og skal betales etter satsene som gjelder når målebrevet sendes til tinglysning.

Alt oppmålingsarbeid skal i dag koordinatfestes, og gjøres digitalt. Dette krever at man ikke kan ajourføre gamle matrikelnummer (Gnr, Bnr. og Fnr.) uten at det lages et digitalt matrikelbrev. Seksjonerings skal etter den nye Matrikelloven oppmåles, og det kan i mange tilfeller være fornuftig å foreta ren deling da prisene begynner å bli tilnærmet like.

4. Priser ellers ifm. Kopiering/plotting

Alle priser skal tillegges mva., unntatt situasjonskart.

Kopier

Format Enkeltkopier belastes ikke med gebyr inntil 10 A4 og 5 A3

A4 over 10 kopier pr. stk.

11,-

A3 over 5 kopier pr. stk.

23,-

Kartplott (Ikke fotoformat)

A2 Pris pr. stk.

143,-

A1 Pris pr. stk.

215,-

A0 Pris pr. stk.

297,-

Kopi av digitale kart

Sosi/Dxf Minimum/grunnpris

1 088,-

For minimum/grunnpris bestilling gjelder det eiendom, bygg, vei, vann og høyde data.